

21e JAARGANG No 4
OKT.-DEC. 1971

HET LAND VAN HERLE

*Tijdschrift en contactorgaan
voor beoefenaars en vrienden van de historie van oostelijk Zuidlimburg*

Over het huis *Het Binnen-Hof* te *Waubach*

In mei 1970 opende mijn broer officieel het nieuwe kunstatelier „Het Binnenhof” aan de Grensstraat te Ubach over Worms. Daar het hier een zeer oud huis betreft, was het vermoeden gerechtvaardigd, dat het een huis „met geschiedenis” zou zijn. Op zijn verzoek ben ik daarom nagegaan, wat er over dit huis en zijn bewoners te achterhalen was. Bij de gemeente was een en ander te vinden in Burgerlijke Stand en Kadaster. Verder ontving ik mondelinge informatie van de heer Goossens, leraar te Schaesberg, en vooral van de Weduwe Pauly, die niet alleen nauwe relaties met de laatste bewoners heeft gehad, maar ook talrijke familie-papieren had geërfd: gebedenboeken, bidprentjes, foto's en boekjes met aantekeningen uit de XVIIIe en XIXe eeuw. Ook de restauratie, die mijn broer zelf leidde, bracht menig gegeven aan het licht. Hiermee is niet gezegd dat er geen verdere gegevens meer zijn; met name zou in het Rijksarchief te Maastricht gezocht kunnen worden. Maar daarvoor ontbreekt momenteel de tijd. Daarom leek het ons beter, alvast het voorlopig resultaat van de onderzoekingen te geven. Eerst iets over het huis; daarna over de bewoners.

I. HET HUIS.

Zoals het huis er nu staat, is het een voorbeeld van zuidlimburgse bouw rond een erf. Oorspronkelijk is het zo niet geweest. Het hoofdhuis, met zijn smalle zijde op de straat gericht, heeft aan de lange zijde kozijnen van hout, waarvan de vorm volgens deskundigen wijst op de bouw in de XVIIIe eeuw. Dat geldt ook voor de deur. Deze is later van een bovenlicht voorzien, waardoor de letter H van de vier ankerletters van onderen is ingekort. Dat betekent dan dat deze letters ouder zouden zijn. Bij interieurwerk ontdekte mijn broer in het middenvertrek beneden meerdere brandsporen. Een andere aanwijzing van verbouwen is het verdwenen raam aan de achterzijde. Aan de buitenkant is daarvan niets te zien, maar aan de binnenkant is de overgebleven nis in de

Nadruk van artikelen of gedeelten daarvan, zonder vergunning van de redactie is verboden.

De inhoud van de ondertekende artikelen blijft voor verantwoordelijkheid van de schrijvers.

INHOUD:

— Over het huis Het Binnen-Hof te Waubach (door C. Damen OSB)	129
— Dr. Joseph Otten 1852—1926 (door H. van Wersch)	135
— Een merkwaardige Romeinse pottenbakkersoven en zijn omgeving (door Jos Gielen)	140
— Bavo Hausreder, de bokkerijder uit Nuth, die de dans ontsprong (door P. J. Haeren)	148
— Een geschiedkundige bijdrage over de pharmaceutisch-medische verzorging in het Land van Herle. Met bijlage door N. Eussen. (door L. v. Hommerich)	152
— Historische Chroniek	174

UITGAVE: STICHTING HISTORISCHE KRING „HET LAND VAN HERLE”

J. J. Jongen, ere-voorzitter.

Bestuur en redactie:

Drs. L. van Hommerich, voorzitter; F. X. Schobben, vice-voorzitter;
C. H. Geelen, secretaris; L. van Wersch, penningmeester.

Drs. L. van Hommerich, voorzitter; J. J. Jongen, ere-voorzitter; F. X. Schobben, Heerlen, Tel. (045) 714824.
Postgironummer de Stichting Historische Kring „Het Land van Herle” 2 06 99 07

Verschijnt driemaandelijks.

Abonnementsgeld per jaar f 8,— —:— Losse nummers f 2,50
Looptijd van het abonnement: uitsluitend per kalenderjaar.

Bij tussentijdse bestellingen worden reeds geleverde nummers, voor zover mogelijk,

muur benut voor een muurkastje. Deze nis is gelijk aan de vensternissen aan de lange zijde. Het bestaande achterraam is later vergroot. Aan de achterzijde van het erf ligt een wagenschuur, die in jongere tijd naar achteren vergroot is, waardoor de merkwaardige dakvorm is ontstaan. De inrijpoort aan de straatzijde wordt vermeld in de beschrijving van Waubach en zijn woningen, zoals die door Napoleon in 1808 voor het franse rijk was voorgeschreven.

De oostvleugel is vermoedelijk aanvankelijk slechts een muur geweest, waartegen later stallen gebouwd zijn. De mondelinge familieoverlevering weet van een vernieuwing c.q. verbouwing in de franse tijd. De toenmalige eigenaar zou zich failliet gebouwd hebben.

Een probleem vormen de ankerletters, waarvan het huis rijkelijk voorzien is. Op de voorgevel, nu binnenzijde van het woonhuis, staan de letters A M H B. Het is geoorloofd, hierin de initialen van het bouwende echtpaar te zien, A M voor de man, H B voor de vrouw. Nu blijkt dat in 1751 Peter Henskens gehuwd is met Anna Elisabeth Metzmacher, en dat zij sindsdien in het huis woonden. Is misschien Anna Elisabeth erfdochter en is Peter bij zijn vrouw ingetrouwd? De M van de man zou dan van Metzmacher kunnen komen. Daar de gevel, zoals gezegd, XVIIIe eeuws is, zou de vader of grootvader van Anna Elisabeth de bouwer of herbouwer van het huidige huis kunnen zijn.

Maar het pand is, zoals gezegd, verschillende malen vergroot. Zo ontstond tussen 1751 en 1808 de gevel aan de straatzijde met de grote inrijpoort. Daar vindt men drie ankerletters I H K. Deze letters vindt men ook in de balk boven de inrijpoort aan de binnenzijde. Aan een weggefallen vierde letter valt in dit geval niet te denken. Met andere woorden, het gaat hier niet over een (ver)bouwend echtpaar. Nu blijkt een zoon van de hogerop genoem-

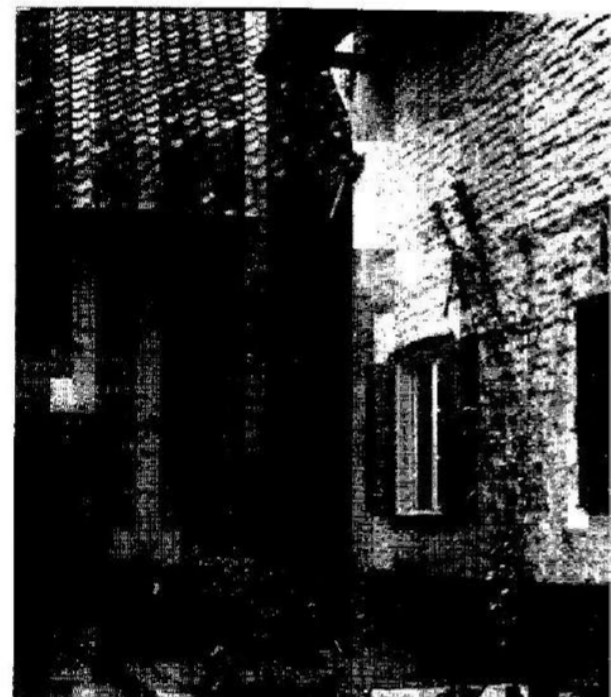
de Peter Henskens en Anna Metzmacher, Johan Henskens, die als verbouwer in aanmerking zou kunnen komen, koopman geweest te zijn. Zou I H K dan kunnen betekenen Johan Henskens Koopman (of Kaufmann)? Het zou een originele vinding zijn, want bij mijn weten zijn dergelijke duidingen niet bekend.

Dat zijn de gegevens die we kunnen ontleen aan het nu bestaande huis. Maar er zijn aanwijzingen dat op dezelfde plaats reeds in de zestiende eeuw een voorganger heeft gestaan. Er is namelijk een kaart uit die tijd waarop het huis „andersom” staat, d.w.z. zijn voorgevel aan de andere kant had. Dat zou betekenen dat A M en H B een ouder huis verbouwd, of afgebroken en herbouwd hebben. Een intensiever onderzoek in oude bescheiden zou hier nodig zijn.

II. DE BEWONERS.

Als oudste bewoner/eigenaar kan in aanmerking komen de familie Stapels of Stapelmans, wier naam tot in het begin van de vorige eeuw in Waubach voorkomt. Onder andere de koopman Stapels in het jaar 1572. Met deze familie zijn verwant of stammen af de families Werden, Reinartz, Valkenberg en Vaessen (wier hoeve aan de overzijde van de Grensstraat staat, letters en jaartal P V C W (Werden?) 1757). Deze namen zullen we aanstonds nog tegenkomen. Zoals bij de beschrijving van het gebouw gezegd, is het mogelijk dat het huis in de eerste helft van de XVIIIe eeuw aan de familie Metzmacher behoorde. In 1751 vinden we als bewoners vermeld Peter Henskens en Anna Elisabeth Metzmacher.

In de franse tijd behoorde het huis aan Johan Henskens, koopman-handelaar van beroep. Hij was in 1768 geboren en vóór 1800 gehuwd met Anna Christina Römkens. In 1821 woonden zij nog in het huis. Van dit echtpaar zijn zeven kinderen bekend, onder andere Anna Maria, geboren in 1804. Zij schijnt het huis geërfd te hebben. Zij woonde er althans in 1827, toen de nieuwe eigenaars er ook al woonden. In 1850 leefde zij

nog en stond toen in de Burgerlijke Stand ingeschreven als „daghuurster”; een vreemd beroep voor een vrouw die in zo'n huis woont. De Grensstraat was toen dé straat van Waubach, waar de ene grote boerderij naast de andere stond. Het lijkt erop te wijzen dat de familie financieel achteruit gegaan is. Hiermee zou de mondelinge overlevering in verband kunnen staan dat de eigenaar zich (na de brand?) aan de restauratie failliet gebouwd heeft.

In 1827 blijkt het huis dus verkocht te zijn. Hoewel genoemde Anna Henskens er nog woonde, heeft zij medebewoners, het echtpaar Gelissen-Dörenberg.

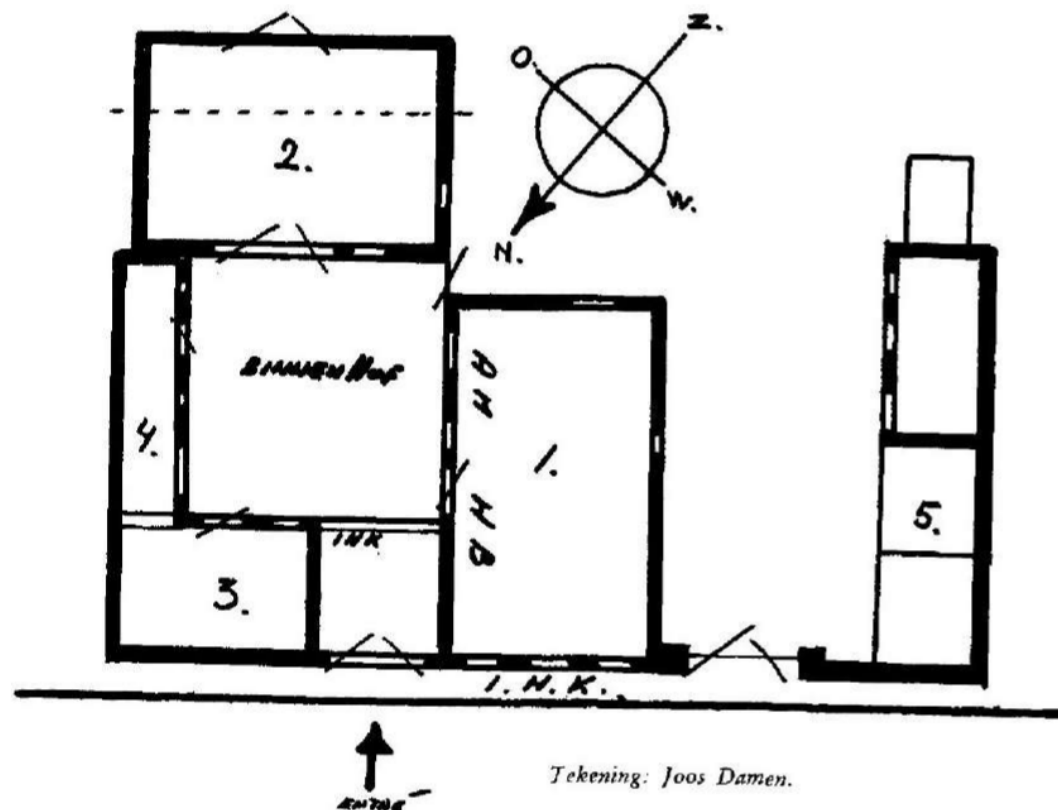
Simon Joseph Gelissen of Gillisen was geboren op 11 maart 1792 te Groterath (vlak over de grens); zijn vrouw Catharina Dörenberg, geboren 6 april 1798, was eveneens van Groterath. Zij hadden zich in 1820 in Rimburch gevestigd en trokken na aankoop van het huis Henskens daarheen. Als beroep van Simon Gelissen staat vermeld: winkelier.

Toen stond er het huidige woonhuis, de inrijpoort en het voorste deel van de grote achterschuur. Sieme Jüpke, zoals hij in de volksmond heette, heeft volgens de overlevering het vierkant om het erf volgebouwd. Volgens officiële opgaven hadden Simon en Catharina vier kinderen, twee zonen en twee dochters. Van deze was Maria Gertrud de jongste. Zij was een nakomertje, geboren in 1838, tien jaar na het vorige kind. Deze Maria Gertrud ging bij de Ursulinen

van Sittard op kostschool; na de dood van haar ouders erfde zij het huis en bracht dit door haar huwelijk met Frans Wilhelm Crijns in deze familie.

De familie Crijns stamt uit Heerlen of Heerlerheide, maar kwam door huwelijken in de oostelijke grensgemeenten. Carl Lothar Crijns, overleden in 1831, was in 1803 gehuwd met Maria Anna Jongen uit Nieuwenhagen (geb. 1778; overleden 1851). Hun zoon Jan Joseph, geboren in Heerlen op 18 februari 1806, huwde in 1834 Anna Maria Theresia Mostart,

Binnen-Hof, Grensstraat 87, Waubach. Binnenzijde. Nog zichtbaar de letters M en I (boven deur).

Tekening: Joos Damen.

1. Woonhuis (koopmanshuis) XVIII A	oudste steen + kalk + klei
2. Voorraadschuur (later groter gemaakt) XIX?	vakbouw (klei)
3. Stallen ± 1800	steen
4. Stallen (eerst alleen muur) XIX	steen
5. Wagenschuur + bakoven (waarschijnlijk zeer oud)	steen

geboren te Waubach op 12 november 1803.

In de familie Mostart nu waren vele bezittingen in de gemeente Ubach over Worms samengekomen, die afkomstig waren uit de families Werden, Vaessen, Reinartz en Valkenberg. De familiepapieren wijzen daarop. Er zijn daarover interessante aantekeningen van burgemeester Johannes Werden uit 1767 en volgende jaren. Hij noemt Reinardus (ook Lourentius Reynartz) zijn zwager en heeft veel zakenrelaties met Peter Vaessen.

Toen Jan Joseph Crijns met Anna Mostart huwde, woonde hij in Eygelshoven, maar toen vestigde hij zich in Waubach. Hij was landbouwer. Het vierde kind uit dit huwelijk was Frans Wilhelm. Deze huwde in 1871 de erfdochter Maria Gertrud Gillissen en trok bij zijn schoonouders in. Evenals zijn vader was hij landbouwer. Later interesseerde hij zich meer voor de handel en voerde hij een grossiersbedrijf, waarvoor hij zelf de waren in Amsterdam ging kopen. In het huidige ontvangzaaltje onder het atelier had hij een koffiebranderij. Bovendien werd door de verbetering van de straat,

die dieper kwam te liggen, de inrit op het erf voor grote wagens onmogelijk. Het boerenbedrijf werd toen nog slechts als nevenbedrijf voortgezet.

Van Jan Joseph en zijn zoon Frans Wilhelm zijn nog een aantal notitieboekjes bewaard gebleven. Vader en zoon blijken ook als vrachtrijders voor anderen gereden te hebben. Ook verrichtten zij voor anderen landarbeid. Zij blijken personeel in dienst te hebben, dat met geld (francs of marken) of in natura wordt betaald. Later verpachtten zij hun land aan anderen en pachtten zelf weer land van derden, ook buiten de gemeente. De notities zijn de weergave van een levendig bedrijf in landbouw en handel.

Frans Wilhelm stierf op 26 maart 1918; zijn vrouw op 30 november 1919. Uit hun huwelijk waren vier zonen geboren, Eugène, Hubert, Paul en Matthieu. Alleen Hubert was gehuwd, maar dit huwelijk was kinderloos. De broers bleven bij elkaar wonen en zetten het landbouwbedrijf voort. Van handel wordt niet meer gesproken. Tussen 1950 en 1956 stierven de drie oudste broers en de schoonzuster. In 1969 stierf ook de jongste van de kinderen, 91 jaar oud. Het bedrijf was onderkomen, het huis vervallen. De grond kwam grotendeels aan de gemeente; het huis werd op de lijst van Monumenten geplaatst. Dank zij medewerking van de gemeente werd het huis verkocht aan de kunstenaar Joos Damen te Brunssum. Deze heeft het huis grotendeels gerestaureerd en er zijn kunstatelier in gevestigd. Op 30 mei 1970 werd het in bijzijn van een groot aantal genodigden officieel geopend. Zo is een oud historisch huis op gelukkige wijze voor een nieuwe bestemming gered.

Huis.

Genoemd in 1572.

Herbouwd eerste helft XVIIIe eeuw door A M en H B.

Verdere uitbouw vóór 1808 door I H K, eventueel na brand.

Uitbouw met stal en schuren eerste helft XIXe eeuw.

Restauratie 1969—70.

Bewoners.

1572 Stapels.

1751 Peter Henskens en Anna Elisabeth Metzmacher.

ca. 1800—1821 Johan Henskens en Anna Christina Römken.

1827 Anna Maria Henskens en

Simon Joseph Gelissen (Gillisen) * 1882, en Anna Catharina Dörenberg, * 1880.

1871—1919 Frans Wilhelm Crijns en Maria Gertrudis Gillisen.

1919—1969 Eugène Crijns en zijn broers.

1969 Joos Damen.

C. DAMEN OSB.

Joseph Otten

Dr. Joseph Otten

1852-1926

Het was een zinvolle gedachte van de vroede vaders van Simpelveld om in 1966 bij de uitbreiding van het wegennet in de nieuwe woonwijk van de Beemden, een van deze straten te noemen naar een van haar grote zonen die in de Nieuwe Wereld carrière gemaakt had, nl. Joseph Otten. Het werd de verbindingsweg tussen de waarschijnlijk twee oudste straten van de gemeente: de Irmstraat en de Stampstraat. Toevallig was, dat de eerste naar de gemeente Eys-Wittem leidde, waar Joseph geboren was en de andere naar Bossenhuizen, waar hij na zijn vertrek uit Eys zijn jeugd doorgebracht had. Wie was deze Joseph Otten?

In onderstaand verslag proberen we om met behulp van enkele dagbladartikelen en mondelinge mededelingen van mensen die hem nog gekend hebben een beeld van hem te scheppen.

Hij werd in Trintelen, een gehucht onder de gemeente Wittem, de 18e januari 1852 geboren. Zijn vader was zoals de meeste mensen uit die tijd landbouwer, die een moeilijk bestaan voerde. Het was een groot gezin met 8 kinderen. Dus er moest hard aangepakt worden om de dagelijkse boterham te verdienen.

In 1863 verhuisde de familie Otten naar het 3 kilometer verder oostwaarts gelegen gehucht Bossenhuizen onder de gemeente Simpelveld (het tegenwoordige pand Schrijvers-Kicken no. 14). Joseph, die toen een knaap van 11 jaar was, kreeg als taak het vee te hoeden. Maar in plaats van op de schapen en de koeien te passen, studeerde Joseph liever onder de schaduw van een of andere boom. Van zijn vader had hij de eerste beginselen van lezen, schrijven en rekenen geleerd. Deze moet nogal streng geweest zijn, want er vielen rake klappen als er fouten gemaakt werden.

In 1864 deed Joseph in de parochiekerk van Simpelveld zijn eerste en plechtige H. Communie.

Het zware boerenleven in de vettige Limburgse löss zal hem wel niet aangetrokken hebben. Niet alleen dat hij lichamelijk niet al te sterk en klein was, maar vooral zijn muzikale aanleg en prachtige

stem wezen hem een andere richting aan voor het verdere leven. Een oom van Joseph uit Hombourg-Aubel (België), die wat in de knaap zag, stelde hem in staat om in Luik het Conservatorium te bezoeken, waar hij door zijn aanleg, maar vooral door zijn vlijt, goede resultaten wist te behalen. Na enkele jaren reeds (1869—1872) behaalde hij zijn einddiploma.

In 1873 emigreerde hij als jongeman van 21 jaar naar Canada om er carrière te maken. Toentertijd trokken er velen uit onze streken naar de Nieuwe Wereld om er fortuin te zoeken. Amerika was toen geweldig in opkomst. Van 1860 tot 1880 groeide de bevolking van 30 miljoen tot ongeveer 50 miljoen. De meeste van deze emigranten kwamen uit West- en Noord-Europa, vooral Duitsers, Nederlanders, Belgen, Luxemburgers en Engelsen.

De eerste standplaats van Joseph was Beauport. Weldra echter vertrok hij naar Quebec, waar hij als organist aan de St. Janskerk benoemd werd. In 1883 vertrok hij naar St. Louis in de Verenigde Staten waar hij in 1885 de stichter werd van het later beroemde „St. Louis Symphony Orchestra”, waarvan Joseph jarenlang dirigent was. Bovendien was hij de leider van het „Choral Symphony Society”. Met dit orkest maakte hij grote reizen door de Verenigde Staten. Hij gaf o.a. uitvoeringen in Chicago, New York, Philadelphia, Buffalo, Montreal (Canada) enz.

In 1886 is hij naar Europa teruggekeerd om eerst aan het Conservatorium van Aken en later in Berlijn onder Professor Becker zijn studies te voltooien. Hij kon dat, omdat hij in Amerika al tot tamelijk materiële welstand gekomen was. In 1893 studeerde hij in Berlijn af.

In 1899 legde hij zijn functie als dirigent van het Symphonieorkest neer. Als principieel katholiek ondervond hij bij zijn werk veel moeilijkheden.

Voor de „Catholic Encyclopedia” verzorgde hij de rubriek kerkmuziek. Bovendien leverde hij aan veel invloedrijke bladen artikelen over de grote componisten aller eeuwen en over kerkelijke muziek, vooral het Gregoriaans. Verder heeft hij een zangboek uitgegeven met veel van zijn eigen composities. Hij was een aanhanger en fervent verdediger van de streng gregoriaanse richting in de kerkmuziek.

Nadat hij, zoals zoëven vermeld, in 1899 in St. Louis zijn ontslag genomen had, werd hij ontboden door Mgr. Cauerin, bisschop van Pittsburg. Deze bood hem het dirigentschap van het kathedrale koor aan. Verder werd hij aangesteld als organist van de St. Pauluskathedraal. Deze beide functies heeft Joseph met geestdrift en toewijding waargenomen. Dertig jaar lang heeft hij hier gewerkt. Behalve het mannenkoor was er een knapenkoor waarvan... vijfhonderd kinderen lid waren. Uit deze tijd dateert vooral zijn grote liefde voor de gregoriaanse zang, die hij in tal van artikelen en tijdschriften als de ware kerkmuziek aanwees. In samenwerking met zijn vriend doctor Charles Heinroth, de organist van de

Carnegie muziekschool en toentertijd een van de grootste muziekkenners van de Verenigde Staten, heeft hij veel bijgedragen tot de grote bloei van deze muziek. Met zijn koor luisterde hij vaak grote religieuze plechtigheden op o.a. in juni 1922 bij het 26e Eucharistisch Congres, dat gehouden werd in Chicago. Door de zuivere weergave van de gregoriaanse gezangen bracht hij duizenden toehoorders in verrukking. Zijn nederlandse afkomst verloochende hij niet. Zo voerde hij bij deze gelegenheid de „Missa in Honorem St. Antoni” van de Nederlandse componist Ph. Loots op sublieme wijze uit. In 1924 werd zijn zilveren ambtsjubileum als dirigent-organist op grootse wijze gevierd. Bij deze gelegenheid werd hij door de universiteit van Pittsburg tot doctor honoris causa benoemd. Hem werd vooral als grootste verdienste aangerekend, dat hij de kerkmuziek van al het wereldse en profane wist te zuiveren.

Na de eerste wereldoorlog heeft hij met zijn vrouw nog een bezoek gebracht aan Europa waar hij zijn familie bezocht. Hij schonk de parochiekerk van Simpelveld een prachtig schilderij, voorstellend de „Geboorte van Christus”. Dit beeld hangt tegenwoordig nog boven de ingang naar het oksaal. Verder schonk hij twee zwaar verzilverde kandelaars, die nu nog bij plechtige gelegenheden in de kerk gebruikt worden.

20 oktober en 4 november 1926 waren de laatste uitvoeringen vóór zijn dood. Zijn neef, Pater Joseph Geurts, missionaris in Haiti, die toen bij zijn oom op bezoek was, celebreerde bij deze laatste uitvoeringen. Na een ziekbed van enkele dagen stierf hij de 21e november 1926 te Pittsburg op 75-jarige leeftijd. Donderdag 25 november „Thanksgivingday”, had op plechtige wijze de uitvaart plaats. De aartsbisschop van Pittsburg, Mgr. W. J. McMullen, leidde deze dienst. Het koor zong de door Joseph Otten zo nauwkeurig ingestudeerde Requiemmis. Bij het verlaten van de kathedraal zong 'n koor van duizend schoolkinderen de Hymne „In Paradisum”. Op het kerkhof „Calvarien” werd hij naast zijn vrouw Susan Miller, die hem reeds in april 1926 ontvallen was, begraven. Deze

was een bekende persoonlijkheid in de literaire wereld van de Verenigde Staten. Men noemde haar de „Levende Encyclopedie”.

Als journaliste was ook zij verbonden aan de „Catholic Encyclopedia”. — Verder heeft zij zich als vertaalster van Engelse en Franse boeken verdienstelijk gemaakt voor de katholieke zaak. Tijdens het laatste bezoek van het echtpaar Otten aan Europa verbleef zij in het klooster „Loreto”. Daar zij geen Nederlands en Duits verstond was het voor haar moeilijk om aan de gesprekken met familie

Susan Tracy Otten-Miller

deel te nemen. — Haar drie broers, bij de begrafenis van Joseph aanwezig, waren Majoor Alej Mc.Comb Miller van de Cavalerie der Verenigde Staten, Siebel Miller Wm. van de Marine en Mr. Rutger Miller advocaat in New York.

Zondag 26 januari 1952 werd bij gelegenheid van de 25e sterfdag en ter herinnering aan de 100e geboortedag van Dr. Otten een herdenkingsdienst opgedragen in de Kathedraal te Pittsburg. Een koor samengesteld uit priesters en leken van het hele Diocees, die eens onder zijn leiding gestaan hadden, verzorgden de gezangen. „The Pittsburg Catholic” van 31 januari 1952, die in haar krant een groot verslag van deze herdenking bracht, noemt verschillende oud-leden van het koor die aanwezig waren. Als eerste uit een rij van 23 prominenten wordt John F. Kennedy genoemd, die toentertijd juist benoemd was als senator van Massachussets. Als knaap van acht à negen jaar had hij in het knapenkoor meegezongen. In 1952 was hij 35 jaar oud. Negen jaar later zou hij geroepen worden tot het hoogste ambt in het land.

De familie Otten ontving een betuiging van deelneming van de Vereniging van Amerikaanse Organisten met de volgende inhoud: „Als kerkelijk musicus werd Dr. Otten door zijn onwrikbare trouw aan het hoogste ideaal der kerkelijke kunst een man van lokale en nationale betekenis. Door leer en voorbeeld was hij een vijand van elke compositie, die het hoge doel van de liturgische kunst onwaardig was en een verdediger en een kampioen der muziek die door haar aard een sieraad is voor de liturgie der kerk.”

H. VAN WERSCH.

Bronnen:

„The Catholic Observer” van het Bisdom Wheeling.

Otten, Joseph, b. at Eys-Wittem, Holland, 1852. Education: schools of Eys-Wittem; Royal Conservatory, Liège, Belgium; Aix-les-Chapelle and Berlin (under Becker), Germany. Has filled the posts of organist at Beauport and at the church of St. John the Baptist, Quebec, Canada; conductor (and founder), St. Louis Choral Symphony Society, St. Louis, Missouri, 1885—1900; organist and choirmaster, St. Paul's Cathedral, Pittsburg, 1900—1926; Promoter of church music reform. Has contributed to the „Catholic Fortnightly Review”.

ARTICLES: Adeste Fideles; Ambros, August Wilhelm; Ambrosian Chant; Antiphon; Aurora Lucis Rutilat; Bains, Abbate Giuseppe; Berlioz, Hector; Berno (Abbot of Reichenau); Byrd, William, Canon; Carissimi, Giacomo; Casali, Giovanni Battista; Cassiodorus (Influence of, on Church Music); Charlemagne (and Church Music); Cherubini, Maria Luigi Carlo Zenobio Salvatore; Choron, Alexandre-Etienne; Clemens non Papa (Jacques Clement); Colonna, Giovanni Paolo; Counterpoint; Coussemaker, Charles-Edmond-Henride; Croce, Giovanni; Deprès, Josquin; Gounod, Charles-François; Guido of Arezzo; Haberl, Francis Xavier; Harmony; Haydn, Johann Michael; Hubald of St.-Amand; Lassus, Orlandus de; Mohr, Joseph; Morales Christóbal; Mozart, Johann Chrysostomus Wolfgang Amadeus; Musical Instruments in Church Services; Okeghem, Jean d'; Oratorio; Palestrina, Giovanni Pierluigi da; Passion Music; Pergolesi, Giovanni Battista;

Petrucci, Ottavio dei; Philips, Peter; Piel, Peter; Rheinberger, Joseph Gabriel, Rueckers, Family of; Sistine Choir; Song, Religious; Tartini, Giuseppe; Van Beethoven, Ludwig; Vogler, George Joseph; Weber, Karl Maria Friedrich Ernst von; Willaert, Adrian; Wingham, Thomas; Witt, Francis Xavier.

Otten, Susan Tracy Miller (Mrs. Joseph Otten), writer. Education: Mrs. Piatt's School for Girls, Utica, New York; Miss Brook's School for Girls, St. Louis, Missouri. Became a Catholic 1893; married Joseph Otten 1893; formerly resident at St. Louis; at present, resident at Pittsburg, Pennsylvania. Author of translations and book-reviews for Catholic periodicals.

ARTICLES: Hello, Ernest; Jean-Baptist-Marie Vianny, Blessed.

Limburger Koerier van december 1926.

Limburgs Dagblad van 1926 en 19 februari 1966.

Deutsche Zeitung in Pittsburg 1926.

„The Pittsburg Catholic” van 31 januari 1952.

En enkele vriendelijke mededelingen van bekenden en familieleden van Joseph Otten.

Een merkwaardige romeinse pottenbakkersoven en zijn omgeving

Tijdens de nieuwbouw van het hoofdkantoor van het A.Z.M. en een bijkantoor van het V.G.Z., aan de oostzijde van de Akerstraat te Heerlen, zijn in juni 1971 een aantal romeinse vondsten gedaan.

Bij het uitschachten van de bouwput, door de firma Wennekes uit Eygelshoven, werden op de percelen sectie D nrs 4576, 4577 en 5711 een viertal afvalkuilen vergraven, die gevuld waren met romeins materiaal. Een zich nog gedeeltelijk in de wand bevindende kuil bleek o.a. gevuld met fragmenten die afkomstig moesten zijn van een romeinse pottenbakkersoven. Dit maakte het duidelijk dat zich in de onmiddellijke nabijheid een oven moest bevinden of hebben bevonden. Na enig speurwerk werd reeds spoedig een plek, grenzende aan de bouwput, ontdekt, waar zich rode verkleuringsspoortjes aan de oppervlakte bevonden en waaronder later een ietwat vreemdsoortig model van een romeinse pottenbakkersoven zou worden uitgegraven. In de vorige aflevering van dit tijdschrift werd hierover reeds een korte mededeling gedaan ¹⁾.

Dankzij de medewerking van de heer G. A. Tax, uitvoerder bij de Beton- en aannemingsmaatschappij J. H. Laeven n.v. te Heerlen, kon door de gemeentelijke oudheidkundige dienst op het desbetreffende terrein een opgraving worden verricht van 10 t/m 24 juni 1971, waarbij de heer J. T. J. Jamar uit Munstergeleen gedurende enkele middagen assistentie verleende.

Het betreffende terrein lag ten zuiden van de zuidelijke as van de grote romeinse weg van Boulogne s/M over Heerlen naar Keulen (zie situatietekening). Bij de afbraak van een gedeelte van het voormalige St. Jozef-ziekenhuis werd het verdere verloop van deze heerbaan naar het oosten toe gekonstateerd ²⁾. Ook in westelijke richting werd deze weg herhaaldelijk waargenomen ³⁾.

Reeds in 1960 werd bij het verrichten van grondwerk t.b.v. een uitbreiding van het oude A.Z.M.-gebouw een kuil met romeinse aardewerkfragmenten ontdekt ⁴⁾ (zie situatietekening punt 1).

Op 9 juni 1971 werd de wand van de bouwput voor de bovenvermelde nieuwbouw een komvormige grondverkleuring waargenomen, afkomstig van een afvalkuil met een maximale diameter van 1.50 m, waarvan echter het grootste gedeelte reeds machinaal was weggegraven (zie situatietekening punt 2). Op 10 en 11 juni werd het overgebleven gedeelte uitgegraven. Naast tal van rood verbrande leembrokken, afkomstig van een romeinse pottenbakkersoven, bevatte deze kuil een aantal aardewerkfragmenten uit de

2e helft van de 2e eeuw (inv. nrs 7818 t/m 7833), waaronder een schaalte en een pot met een vreemdsoortige uitschenkuit, beide van typen die tot nu toe nog nooit uit de Heerlense bodem te voorschijn waren gekomen.

Tijdens het uitgraven van deze kuil werden in de bouwput door de graafmachines drie verdere afvalkuilen vergraven (zie situatietekening punt 3). Aan het systematisch uitgraven van deze kuilen kon echter niet gedacht worden, daar anders de bouwwerkzaamheden ernstig gestagneerd werden en de daaraan verbonden kosten niet in overeenstemming zouden zijn met de wetenschappelijke resultaten, die men in zulke afvalkuilen slechts hoogst zelden kan behalen. We moesten ons hier beperken tot het bijeenbrengen van een aantal voorwerpen die representatief zijn voor de inhoud van deze kuilen. Hiertoe werden tijdens het machinale graafwerk in de bouwput en op de storthopen een aantal voorwerpen bijeen gezocht, waarvan echter niet precies te achterhalen viel uit welk van de drie afvalkuilen ze te voorschijn waren gekomen. Deze vondsten, (inv. nrs 7834 t/m 7859), zijn te dateren van eind 1e tot begin 3e eeuw en bestaan o.a. uit een fibula, een fragment van een glazen ribkom, een kandelaar, enige fragmenten van terra sigillata waaronder een bodemstempel VIRTUS F van een bekertje type Dragendorff 33 van de pottenbakker Virtus uit La Madeleine ⁵⁾. Verder kwamen te voorschijn een aantal fragmenten van zgn. jachtbekers, borden, kruiken, bekertjes, deksels en wrijfschalen, waaronder een deksel en een wrijfschaaltje van typen die eveneens tot nu toe uit Heerlen onbekend waren. In deze kuilen werd geen afval van pottenbakkersovens aangetroffen.

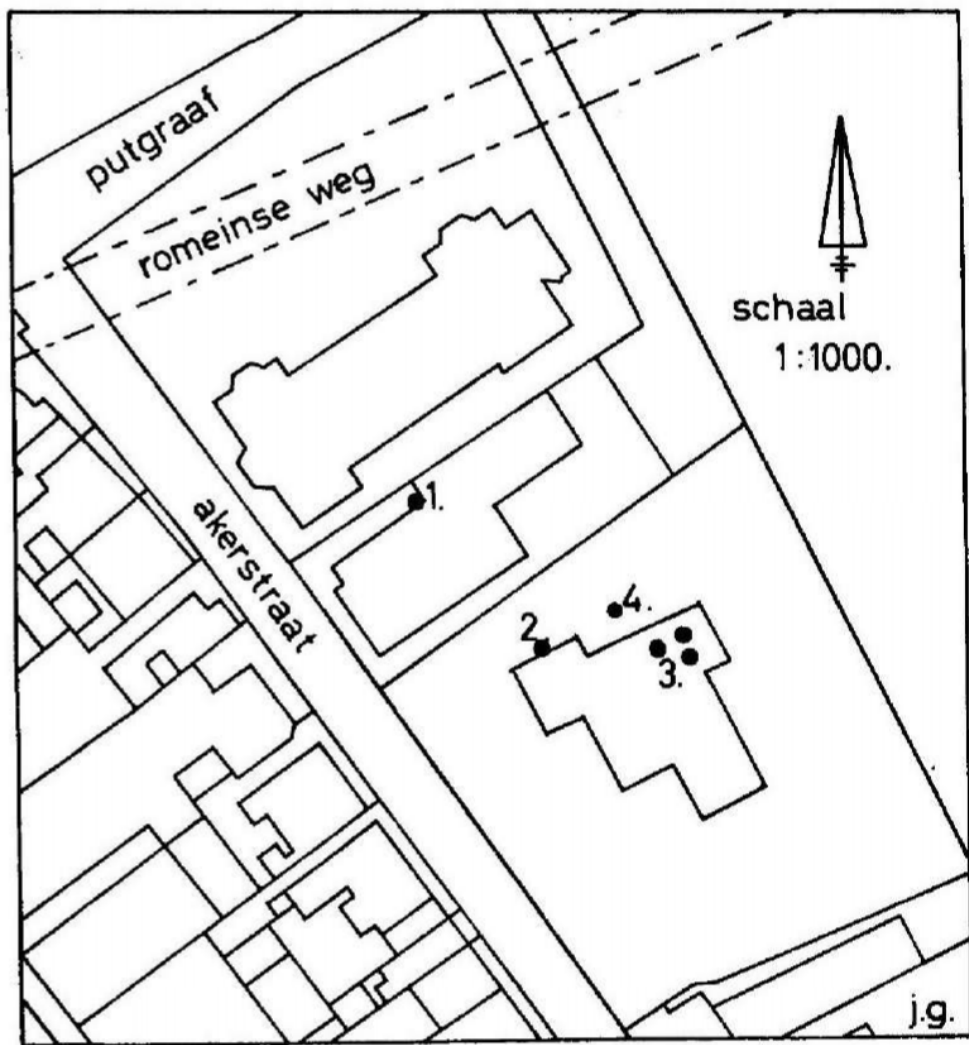
Intussen was reeds op 11 juni naast de bouwput een pottenbakkersoven ontdekt. Op 15 juni werd met de opgraving hiervan begonnen die tot 24 juni duurde (zie situatietekening punt 4).

Uit de bovengrond kwam een barbaarse immitatie van een klein bronzen muntje van keizer Tetricus I of II, 270—273, te voorschijn (inv. nr 7860).

Het terreinniveau was reeds eerder in 1971, bij de afbraak van de woonhuizen die ter plaatse gestaan hebben, verlaagd tot 0.80 m onder het oorspronkelijke maaiveld. Dit vergemakkelijkte de opgraving van de oven aanzienlijk, daar geen al te grote hoeveelheden grond verplaatst hoefden te worden.

Op 0.20 m diepte vertoonde zich in het opgravingsvlak de rode contouren van de onderbouw van een ovale romeinse pottenbakkersoven van het staande type met de ingang aan de oostzijde. Op een diepte van 0.50 m onder dit niveau werd na verder graven de ovenvloer bereikt. Tijdens het uitgraven van de onderbouw werd reeds spoedig gekonstateerd dat we hier te doen hadden met een oven die qua constructie afweek van de tot dusver in Heerlen opgegraven pottenbakkersovens.

Vanaf de achterkant van de oven liep de middendam of tong, met

een maximum lengte en breedte van respectievelijk 1.60 en 0.30 m. De oven zelf, de werkkuil niet meegerekend, had een maximum lengte en breedte van respectievelijk 2.80 en 1.50 m. Gezien de lengte van de onderbouw was men genoodzaakt geweest speciale voorzorgsmaatregelen te nemen ter ondersteuning van het zware rooster, daar de tong alleen niet voldoende was. Hiertoe had men tussen de tong en de ovenwand vier bogen gekonstrueerd, twee links en twee rechts. Drie ervan bestonden uit schuin op elkaar geplaatste wrijfschalen waartussen leemvulling en een enkel potscherfje met dekselgeul, terwijl één boog gebouwd was van dakpannen. Op de hierbij geplaatste foto (nr 1) kan men deze boogaanzetten duidelijk

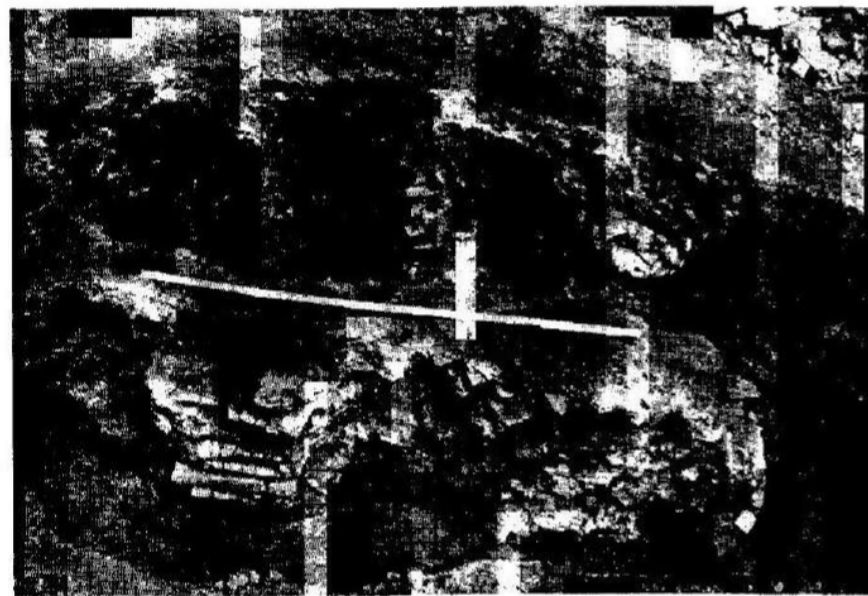

Foto 1 : Ovensgedeelte met boogaanzetten.

waarnemen. De punt van de tong was eveneens voorzien van op elkaar geplaatste wrijfschaalfragmenten (zie foto 3). Deze wrijfschaalfragmenten, zowel met horizontale als met verticale randen, en het potscherfje zijn te dateren tussen de 2e helft 2e en de 1e helft van de 3e eeuw ⁶⁾ (inv. nrs 7899 t/m 7909). Door de hitte-inwerking is dit aardewerk grotendeels verkleurd.

Aan de hand van dit schervenmateriaal is de bouwdatum van deze pottenbakkersoven gemakkelijk te bepalen.

In de ovenvulling bevonden zich slechts enkele aardewerkfragmenten (inv. nrs 7861 t/m 7870) die voor een gedeelte mogelijk afkomstig zijn van de boogkonstrukties en eveneens te dateren zijn van de 2e helft 2e — 1e helft 3e eeuw ⁷⁾.

Halverwege de oveningang leek deze te zijn afgesloten door drie naast elkaar geplaatste potten van witgeel ruwwandig aardewerk (zie foto 2). Deze moeten er na het laatste bakproces zijn neergezet, daar ze geen kleurverandering door hitte-inwerking vertonen. De bedoeling van deze afsluiting is voorsnog volkomen onduidelijk. Ook blijft de mogelijkheid nog open dat dit vaatwerk er toevallig terecht is gekomen, hoewel de plaatsing ervan, n.l. twee op hun kop, direkt op de ovenvloer, staande potten met een ertussen gewrongen kruik, toch wel een doelbewuste deponering aannemelijk maakt.

De rechter pot is voorzien van 8 paren van afwisselend 2 concentrische en 2 gedeeltelijk elkaar overlappende ringen in geelwitte barbotine (zie afb. 1, inv. nr 7871). De datering ervan is 2e eeuw ⁸⁾. De middelste kruik, een misbaksel, heeft een twee-ledig oor en een

Foto 2 : Potten bij oveningang.

uitschenktuit, die echter tijdens de opgraving zwaar werd beschadigd (inv. nr 7872, datering 2e helft 2e — 1e helft 3e eeuw⁹). De linker pot is van hetzelfde type als de rechter en dateert uit dezelfde periode⁸). Alleen is hier de barbotine-dekoratie verschillend. Deze bestaat uit 16 lijnen die in een zigzagpatroon zijn geplaatst, terwijl de tussenruimte bij iedere knik opgevuld is met 2 concentrische ringen (zie afb. 1, inv. nr 7873, gedeelte van de decoratie).

Voor de oveningang bevond zich de werkkuil of stokersplaats, een komvormige kuil, met een maximale lengte en breedte van respectievelijk ± 2.30 en ± 2.50 m. De bodem ervan lag iets dieper dan die van de oven zelf. Deze stokersplaats was gevuld met tal van aardewerkfragmenten (inv. nrs 7874 t/m 7898). Op afb. 1 zijn enkele stukken uit deze kuil afgebeeld, n.l.: inv. nr 7874, een kom van ruwwandig witgeel baksel, met naar binnen verdikte rand, waarop 2 ondiepe horizontale groeven. Datering eind 2e — begin 3e eeuw¹⁰;

inv. nr 7875, een ruwwandige kom van witgeel baksel, met dekselgeul. Boven het midden van de buikwand bevinden zich 2 ondiepe horizontale groeven. Datering 2e helft 2e — 1e helft 3e eeuw¹¹;

inv. nr 7876, een ruwwandige kom van witgeel baksel met in het midden 2 ondiepe horizontale groeven. Datering eind 2e — 1e helft 3e eeuw¹²).

Onder de overige aardewerkvondsten uit deze stokersplaats bevinden zich fragmenten van o.a. wrijfschalen met horizontale en verti-

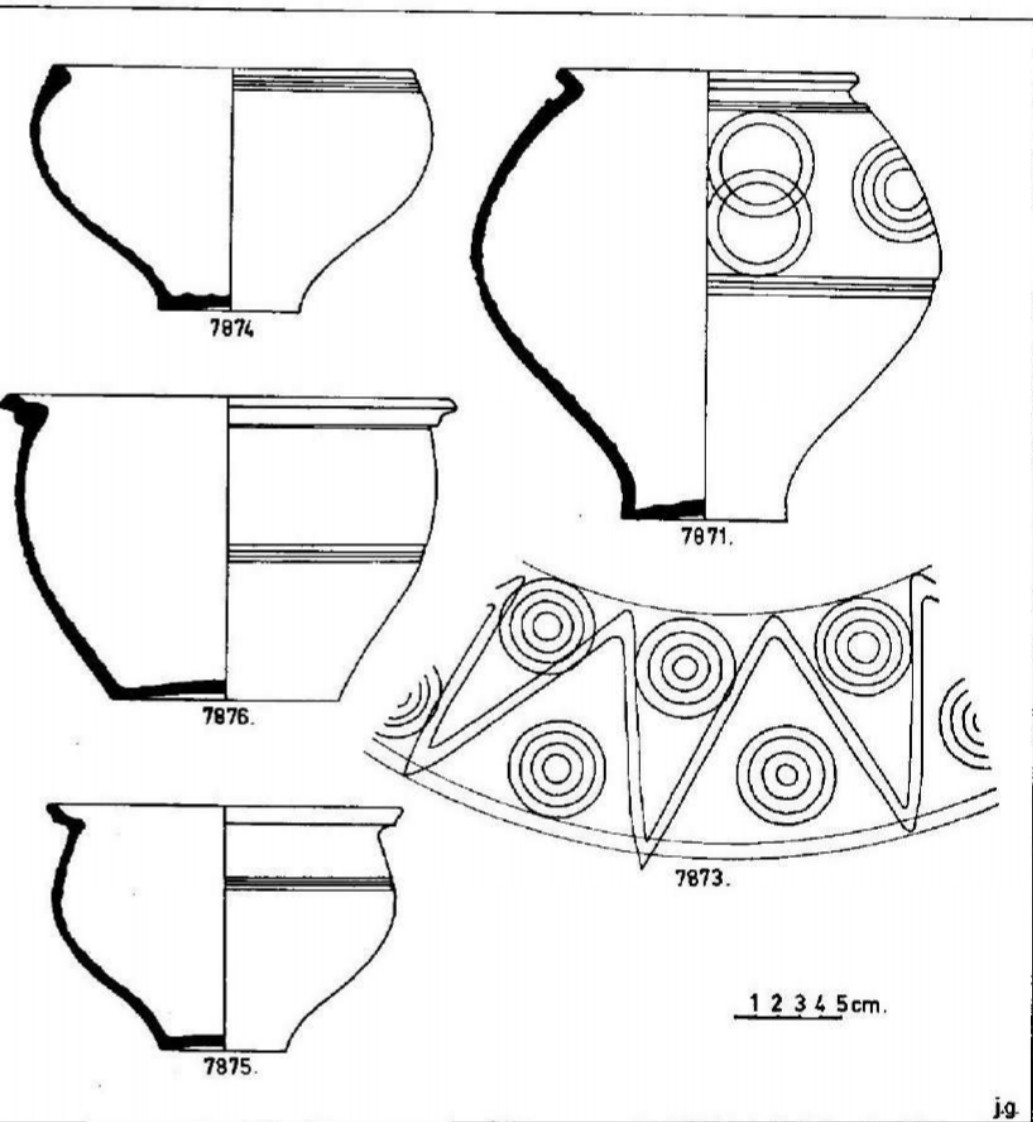

Foto 3 : Overzicht van pottenbakkersoven met gedeelte van de werkkuil.

kale randen, bекers, honingpotten, deksels, één- en twee-orige kruiken en een gedeelte van een grote twee-orige amphora. Deze stukken zijn te dateren tussen de 2e helft 2e en 1e helft 3e eeuw.

De vondsten maken duidelijk dat binnen deze periode de ovenbouw, de produktietijd en de opheffing van deze pottenbakkersoven liggen. Uit de weinige aardewerkvondsten uit de oven zelf kan de konklusie getrokken worden dat dit einde het gevolg is geweest van een of ander mankement aan de ovenkonstruktie dat deze voor verder gebruik ongeschikt maakte. In welk verband de drie afvalkuilen (situatietekening punt 3) met deze oven gestaan hebben is niet duidelijk geworden.

De opmerkelijkste vondsten, een glasfragment en een wetsteen, kwamen te voorschijn uit de werkkuil. Het glasfragment (inv. nr 7880) is afkomstig van een vensterruit. Het vertoont aan alle vier de zijanten slijpsporen die ontstaan zijn bij het napolijsten van het vaatwerk op de draaischijf. Zo bezit dit stuk aan een kant b.v. een kromming voor het bijwerken van buikwanden en aan een andere zijde een kromming voor het maken van dekselgeulen bij kommen en kookpotten. Of de wetsteen (inv. nr 7879) ook bij de aardewerkvervaardiging een rol heeft gespeeld is niet met zekerheid te zeggen. Het blijft echter zeer aannemelijk, daar dit stuk vlak naast het glasfragment werd opgegraven. Al met al zijn dit voor Heerlen unieke stukken. Nog nooit werden in de talrijke alhier opgegraven ovenbedrijfsjes werktuigen aangetroffen die duidelijk een rol gespeeld hebben bij de aardewerkproduktie.

afb. 1.

De laatste foto (nr 3) toont u tenslotte een overzicht van de uitgegraven oven met een gedeelte van de stokersplaats. Een oven, die qua type, een welkome en interessante aanvulling is voor de bestudering van de aardewerkindustrie in het oude Coriovallum.

JOS GIELEN.

Noten:

- 1) Jos Gielen : Het pottenbakkersbedrijf van Lucius aan de Putgraaf te Heerlen; in: *Het Land van Herle*; 21e jaarg. afl. 3, juli-sept. 1971, blz. 92 voetnoot 15.
- 2) Jos Gielen : Romeinse vondsten op het terrein van het voormalige St. Jozef-ziekenhuis te Heerlen; in: *Het Land van Herle*, 20e jaarg. afl. 4, okt.-dec. 1970, blz. 125-127.
- 3) Dossiers opgravingsdocumentatie „Dr. Poelsstraat ...” enz.
- 4) Oudheidkundige bodemvondsten, 2; in: *Het Land van Herle*, 10e jaarg. afl. 5, sept.-okt. 1960, blz. 114.
- 5) F. Oswald : Index of potters' stamps on terra sigillata; *Margidunum* 1931, blz. 340.
J. H. Holwerda : Arentsburg, een romeins militair vlootstation bij Voorburg; *Leiden* 1923, blz. 214 en blz. 112.
- 6) W. Vanvinckenroye : Gallo-romeins aardewerk van Tongeren; in: *Publikaties van het provinciaal gallo-romeins museum te Tongeren*, reeks onder auspiciën der bestendige deputatie van Limburg, nr 7; *Tongeren* 1967, typen 91, 94 en 101.
E. Gose : Gefässtypen der römischen Keramik im Rheinland; *Kevelaer* 1950, type 453.
P. J. J. Stuart : Gewoon aardewerk uit de romeinse legerplaats en de bijbehorende grafvelden te Nijmegen; *Leiden* 1963, type 203.
- 7) W. Vanvinckenroye : o.c., typen 77, 91, 94, 101 en 125.
E. Gose : o.c., type 406.
H. Brunsting : Het grafveld onder Hees bij Nijmegen; *Amsterdam* 1937, pl. 7 nrs 4 b 2 en 3.
P. J. J. Stuart : o.c., type 203.
- 8) H. Brunsting : o.c., pl. 7 nrs 4 b 2 en 3.
- 9) W. Vanvinckenroye : o.c., type 119.
E. Gose : o.c., type 511.
- 10) E. Gose : o.c., type 487.
W. Vanvinckenroye : o.c., type 133.
- 11) E. Gose : o.c., type 506.
W. Vanvinckenroye : o.c., type 134.
- 12) W. Vanvinckenroye : o.c., type 135 (stijlverwant).

Bavo Hausteder,

de bokkerijder uit Nuth, die de dans ontsprong

In zijn boek „De bokkerijders met de dode hand” heeft de toenmalige burgemeester van Schinnen, nu wijlen H. Pijls, een genummerde lijst van bokkerijders uit de z.g. eerste bende opgenomen. Onder no. 72 staat er vermeld Bavo H. uit Voorst-Nuth. De naam van Bavo H. wordt verder in het boek geen enkele keer vermeld. Dit was voor mij aanleiding om uit archiefstukken iets meer van deze Bavo te vernemen.

Uit de kerkelijke registers van St. Bavo te Nuth blijkt, dat Bavo Hausteder te Nuth gedoopt werd op 13 september 1702. Zijn ouders waren Augustinus Hausteder en Gertrudis Cordeweener. Hij was het zesde uit een gezin van zeven kinderen.

Bavo Hausteder huwde te Nuth op 22 januari 1726 met Anna Rencken. Dit huwelijk bleef kinderloos. Na de dood van zijn vrouw hertrouwde hij eveneens te Nuth met Anna Houben, die op 28 maart 1717 te Hoensbroek gedoopt werd. De uit dit op 9 april 1736 gesloten huwelijk geboren kinderen werden te Nuth gedoopt in 1736, 1739, 1742, 1747, 1749 en 1752. Zo te zien had Bavo Hausteder voor een talrijk kroost te zorgen. Dit zou kunnen verklaren waarom hij zich bij de z.g. bokkerijdersbende heeft aangesloten.

Gezellen, zo werden de leden van de bende genoemd, betichtten hem van medeplichtigheid aan 'n behoorlijk aantal „crimen”. Hij zou mede schuldig geweest zijn aan:

1. Kerkdiefstal te Wijnandsrade.
2. Boterdiefstal op het Hoenshuis onder Voerendaal circa 1735.
3. Kerkdiefstal te Oirsbeek op 31-7-1735.
4. Kerkdiefstal te Brunssum omtrent 1736.
5. Winkeldiefstal bij Liesbeth Theelen in de Putstraat te Sittard 10 dagen voor Pinksteren 1737.
6. Boter- en spekdiefstal bij Mathijs Houtvast te Grijzegrubben in 1738.
7. Kasteel Oost te Valkenburg in de nacht van 3 op 4 december 1738.
8. Diefstal bij kanunnik (kapelaan) Kerckhoffs te Hoensbroek circa 1738.
9. Diefstal pastorie Nuth circa 1739.
10. Pastorie Mariënberg op 20 februari 1742.
11. Diefstal huis te Einighausen (Heerlijkheid Limbricht) in de nacht van 15 op 16 maart 1742.
12. Diefstal bij Johan Keulaerts op de Drievogels in de nacht van 3 op 4 juli 1742.

13. Diefstal bij Jan Essers te Magerau-Merkstein op 18 juli 1742.
14. Diefstal bij de wed. Anna Ploum geb. Sypekoten te Zweibrüggen (thans gemeente Uebach-Palenberg) in de nacht van 1 op 2 augustus 1742.
15. Poging tot diefstal in de pastorie te Schaesberg in de nacht van 1 op 2 november 1742.
16. Diefstal bij Hendrik Dautzenbergh te Schaesberg in diezelfde nacht.
17. Mislukte poging tot diefstal Huis Schinnen.
18. Winkeldiefstal bij Abraham Clemens op de Steenweg te Sittard in de nacht van 6 op 7 november 1742.

Zijn medegezel en plaatsgenoot Steven Drummen, vulgo „Bracke Steven”, die te Meerssen geboren werd en tegen het einde van 1743 werd terechtgesteld, beschuldigde hem van medeplichtigheid aan de onder 1, 3, 4, 8, 10 en 16 vermelde misdrijven.

Zijn andere plaatsgenoot Nol Coenen, die, toen zijn doodvonnis reeds vaststond op 12 juni 1744 tengevolge van herhaalde torturen in de gevangenis te Nuth overleed, betichtte hem van de hierboven onder 6, 8 en 9 vermelde wandaden.

In het bekende boek van Dr. W. Gierlichs „Geschiedenis der Bokkenrijders in het Land van 's Hertogenrode” wordt Bavo Hausteder vermeld als medeplichtige aan de hiervoren onder 12 vermelde „crime”.

Van medeplichtigheid van nagenoeg al de onder 1 t/m 18 vermelde vergripen, waarop naar de toen bestaande rechtsbegrippen de doodstraf moest volgen, wordt Bavo beschuldigd door de uit Merkelbeek afkomstige Hendrik Meels. Deze maakte met zijn broer Wijn en zijn zuster Greet ook deel uit van bedoelde bende.

De amateur-genealogen onder ons weten, hoe slordig vroeger met de spelling van de geslachtsnamen werd omgesprongen. Zo ook in het geval Meels, want onder die naam zal men hem in de doopregisters van Merkelbeek niet aantreffen, want daar wordt hij vermeld als Henricus, gedoopt op 27 juni 1720, zoon van Johannes Meijeels en Maria Clinckarts. De eveneens in voornoemd boek van H. Pijls vermelde Joes en Corst Klinkers waren zijn neven.

Hendrik Meels, inwoner van Merkelbeek, werd op last van de drossaard van de Bank Oirsbeek en Brunssum op 22-8-1743 gearresteerd. Bij zijn aanhoudingen werd al dadelijk beslag gelegd op zijn bezittingen. Na confrontatie met Mathias Ponts (de hoofdman der bende), diens zoon Peter Ponts en zijn neef Joes Klinkers werd op 13 sept. 1743 besloten over te gaan tot scherpere examinatie, die dezelfde dag nog werd uitgevoerd. Onder tortuur bekende hij. Bij de recollectie op 18 sept. 1743 herriep hij zijn bekentenissen. Tijdens de personele respondering van Maria Ponts, dochter van voornoemde Mathias Ponts, kwamen nog niet bekende feiten, gepleegd door Hendrik Meels aan het licht. Daarom werd op 24 sept. 1743 besloten de scherpere examinatie voort te zetten. Nu volgden volledige bekentenissen. Op 5 november 1743 wordt hij met

goedvinden van de rechtsgeleerden P. A. Pelsser en J. Smets (vertegenwoordiger van het Centraal Bestuur te Brussel) ter dood veroordeeld. Het vonnis werd op 19 november 1743 door de scherplichter uitgevoerd. Meels kreeg een kleed aan, dat met teer was overgoten, werd toen opgehangen en daarna verbrand. Bij zijn terechtstelling was hij dus pas 23 jaar oud. Zijn vrouw verwachtte toen hun eerste kind.

Maar laten we terugkeren naar Bavo Hausteder, over wie het toch eigenlijk gaat. In een buitengewone zitting van de schepensbank van Nuth van 20 oktober 1743, verzocht de Officier toestemming om Bavo te arresteren en in verzekerde bewaring te nemen. Dit verzoek werd door de schepensbank niet ingewilligd, want het verzake genomen besluit had geen betrekking op Bavo, maar op Steven N., waarmee Nol Coenen werd bedoeld. Mogelijk heeft de schepensbank van die gelegenheid gebruik willen maken, om een formaliteit, die men in de zaak Coenen vergeten had, gestalte te geven in een schriftelijke akte.

Ook is het mogelijk, dat de schepensbank van mening was, dat inwilliging toch geen zin had, daar de „vogel”, waar het om ging, voortvluchtig was.

Tenslotte is het niet uitgesloten, dat het merkwaardig besluit van de schepensbank verband hield met de mogelijkheid, dat Bavo Hausteder verwant was met de toen in Nuth bekende schepensfamilie Nuchelmans, want Margaretha Nuchelmans was een van zijn doopgetuigen. Het curieuze gerechtelijk stuk luidt letterlijk:

„Extraordinario, gehouden op den Castele van Reijmersbeek op heden den 20 octobris 1743 ten overstaan van schepenen Goessen, Hautvast, Coenen en P. Horsmans, geassumeerde schepen van Hoensbroeck.

Den Heere Officier geeft, nomine officii, aen U Eed. te kennen, dat hij van intentie is om te laeten nemen Bavo den hamaecker met genoehsaeme preuven ex actis criminalibus van Hoensbroeck en Amstenraedt, als sijnde denselven, uijrwijsens de informatiens ende confessiens van veele complices op andere plaetsen in hechtenissen sittende, en in actis berustende overwonnen, gecoopeert te hebben van verscheide huijsbraccken, knevellerijen en diefstallen nu sedert eenige jaeren herwaerts, successive in de naebuurschappe met groote gewelt en banden van dieven, versoeckt dat bij Decreet van dese Justitie als nu woorde verclaert de voors. apprehensie en detentie van dito Bavo den haamaecker te rechte geschiedt, dat voor sulx desen gevanghen sal houden in stricte en crimineele detentie;

Dan verders versoeckt gelijk arrest inventarisatie en sequestratie van alle goederen, geryde en immeubile, den gedetineerden toebehoorende. En dat de bestialen en andere effecten, qua servando servari non possunt, mogen worden den meestbiedenden vercocht met kercken-roep en affixie met limitatie van dagh tot het vercoop derselve, en dat de cooppenningen worden geconsigneert ad opus jus habentis

Decreet

gesien ende geexamineert 't voorstaende geproponeerde van den Heere Officier; de beroepe informatiens ende confessiens daerbij genoehsaem. blijkende,

dat den voors. Steven suspect is van medeplichtigh te wesen aen de excessen ende dieverijen voorgemelt, approberen de voors. apprehensie van den voors. Steven N. te recht gedaen, decreteren tot desselfs laste destruite detentie, dien onvermindert verleenen arrest, inventarisatie ende sequestratie van de goederen van den voors. gedeprehendeerden ende te vercoopen der effecten van den selven, voorgaenden inventarisatie, voor soo veel bestaen in bestialen ofte andere effecten, welke sonder verderff niet en connen bewaert worden, daertoe limiterende dagh tegens den 21 octobris toecomende 's morgens ten thien uren, daarvan aencondinghe doende op Sondagh toecomende bij proclamatie en affixie op de kerckdeuren.”

Op 16 augustus 1740 verkoopt Bavo Hausteder 41 roeden land, gelegen in het Markiezaat Hoensbroek in Manes Veld, voor 7 pattacons, Maastrichter koers, aan Lemmen Vernaus. Zou hij toen iets meer geweten hebben van het op handen zijnde optreden van de justitie en door verkoop van zijn land confiscatie hebben willen voorkomen?

Hoe dan ook, in de periode 1742 en 10 november 1744 moeten nog twee kinderen van hem zijn geboren die niet te Nuth werden gedoopt. Het bewijs hiervoor levert, na zijn dood, de akte van verkoop van zijn huis, tuin en huisweide van 4 januari 1788.

Uit deze akte blijkt, dat zijn onroerende goederen verkocht werden aan een meest biedende gehuwde dochter. Verder worden in deze akte twee dochters vermeld, die niet te Nuth werden gedoopt, waaruit men moet afleiden, dat hij bij zijn vlucht zijn gezin heeft meegenomen. Tot nu toe heb ik niet kunnen achterhalen, waar hij was „ondergedoken”.

Ook kan men uit deze akte vernemen, dat zijn zoons Augustinus, geb. 7-2-1742, Jacobus, geb. 28-10-1749 en Christianus reeds voor 1788 zijn overleden, alhoewel niet te Nuth.

Verder vertelt de akte van 4 januari 1788 ons nog, dat zijn zoon Christianus gehuwd was met Helena Sleijpen, met wie hij twee kinderen had. In de akte staat ten aanzien van Christiaan Hausteder en zijn gezin . . . , en ten opsigte van de twee weesen van Helena Sleijpen en wijlen Christiaan Housteder sullen deselve geapliceert worden tot betaeling van een huijsken en coelhof tot Vaesraede door ofte vanwegens deselve gecogt en verders tot betaeling van schulden door wijlen hunnen vaeder Christiaan Housteder tot Aaken gemaekt.” — Hielden deze schulden verband met het optreden van de z.g. tweede bende? Wie zal het zeggen?

Zou mijn veronderstelling waar zijn, dan hebben Bavo's zonen het nog slechter getroffen dan hun vader, die op 2 oktober 1770 te Nuth, voorzien van de laatste Sacramenten, overleed in de leeftijd van 68 jaar na een moeizaam leven.

P. J. HAEREN.

Een geschiedkundige bijdrage over de pharmaceutisch - medische verzorging in het Land van Herle

2. HEERLEN ALS BADE-KURORT; HEERLEN-LES-BAINS.

Tegen het einde van de vorige eeuw werd onze stad opnieuw een centrum voor badgasten, maar nu uitsluitend bestaande uit zieke mensen. De Heerle naar mgr. P. J. Savelberg had hier een dubbele congregatie gesticht: een voor Zusters en een voor Broeders, beide voortgekomen uit de zorg voor de noden van de armsten onder zijn volk. Ouden van dagen, gebrekkigen, wezen en alle andere tobbers vonden bij hem hulp. In 1891 nam hij het besluit broeder Aloysius naar Wörishofen in Beieren te sturen, waar pastoor Kneipp zijn bekende waterkuur toepaste op personen, waarvan het zenuwgestel verzwakt was of geschokt. Hij zag hierin een middel om de vele epileptici onder de verpleegden te genezen. En zo begon broeder Aloysius in 1892 de „Kneippkuur” voor mannen in het schuurtje achter het in 1883 gebouwde Broederhuis. Het hoekhuis Akerstraat-Putgraaf werd gekocht, dat men geschikt maakte voor het verblijf tijdens de duur van de kuur. De kuur zelf werd toegepast in het rectoraatshuis van het latere St. Jozefziekenhuis, dat de naam kreeg „Mariabad”. Enige jaren later werd tot dit doel het Sanatorium gebouwd, waarvan de opening op 1 mei 1898 plaats had en door Dr v. Dillen voor eigen rekening werd geëxploiteerd.

Het succes, dat broeder Aloysius had met zijn geneesmethode, verspreidde zich in binnen- en buitenland. En zo werd Heerlen een internationaal ontmoetingspunt: Belgen, Duitsers, Italianen, Spanjaarden, Russen, Brazilianen en Canadezen; kerkprelaten, adellijke personen, rijken en armen, katholieken en niet-katholieken o.a. Domela Nieuwenhuis, kwamen zich onder de leiding stellen van de Broeder. De geneesmethode bracht met zich mee, dat men met blote voeten moest lopen en dat men in de nabij gelegen Caumerbeek ging „dauw-trappen”. De Heerlenaren hebben het met de nodige bonhomie verwerkt. Er kwamen ook ansichtkaarten in omloop, in kleurendruk, met een afbeelding van de Kneipp-inrichting, door architect A. van Beers uit Rotterdam ontworpen. Ook een gedeelte van de uitgestrekte kruiden-tuinen stond er op. Een afbeelding hiervan is geplaatst in de uitgave: „Heerlen in oude Ansichten”. Merkwaardig is hierbij, dat deze tuinen grensden aan de kruidentuin van ons zo even besproken laat-middeleeuws Gasthuis.

Met het vertrek van broeder Aloysius in 1917 kwam de waterkuur op de achtergrond. Niettemin heeft hij als het ware een geestelijk testament achter gelaten in zijn bekend gebleven en veel geraad-

pleegd „Boek van Broeder Aloysius”, waarin vele kruidenrecepten vermeld staan. In „De Nieuwe Limburger” van 9 april 1957 verscheen het bericht, dat de kruidenwinkel van „de Kneipp” voor onbepaalde tijd werd gesloten. En 16 november d.a.v. een bekendmaking, dat de geheime recepten van de kruiden (thee's, poeders, druppels, balsum) van wijlen broeder Aloysius waren overgedragen aan H. J. van der Schaaf te Rhenen (U.) met het alleenrecht tot gebruik en vermelding daarvan.

Deze voor Heerlen merkwaaardige Kneippkuur-episode heeft de totstandkoming van een ziekenhuis in hoge mate bevorderd. Onze streek stond voor zijn grote economische bloeiperiode met het begin van de steenkool-exploitatie (1897) en de hiermee gepaard gaande bedrijfsongevallen. Dr K. Fr. Wenckebach verliet in 1896 Heerlen om later een professoraat te Wenen te vervullen als vermaard hart-specialist.

Burgemeester Ch. de Hesselle, tevens apotheker, wist de jonge afgestudeerde arts Frans de Wever uit Nuth, zoon van apotheker de Wever, over te halen zich te Heerlen te vestigen. In nauwe samenwerking met de reeds eerder genoemde mgr. P. J. Savelberg werd besloten, dat de congregatie van de Kleine Zusters van St. Joseph de bouw van een ziekenhuis op zich zou nemen en tevens het verplegend en huishoudelijk personeel ter beschikking zou stellen. Op 9 september 1904 werd het nieuwe gebouw door mgr. P. J. Savelberg ingezegend. En zo kwam uit de ontmoeting van de pharmaceutische en medische kopstukken het grootse werk tot stand, waarvan het nieuwe De Wever-Ziekenhuis de voltooiing is.

De priester Savelberg gaat de historie in als de sociaal-bewogene, die het plan voor de bouw van een streekziekenhuis als eerste propageerde.

L. van HOMMERICH.

☆

BIJLAGE:

Gegevens ontleend aan de Criminele en Civiele Archieven van Heerlen over de jaren 1608—1795, in chronologische volgorde en verzameld door de heer N. Eussen, zonder enige aanspraak te maken op volledigheid.

☆ ☆ ☆

Archief Landen van Overmaas (L. v. O.)

nr. 1915 — Rolle Genachtigen (nieuw 6081)
1608—1616

p.297 Genachtige gehouden den VI Juni 1611.

Item wort Thijs ende Geys vanden Nesschen *Gasthuys mombaers* van die jaeren 1608 en 1609.

Het vat roggen tot (niet ingevuld).

L.v.O. nr. 1893 (nieuw 6059)
Criminele Gedingen 1647—1658

Informatie genomen op huyden den 30 Marty 1656 over de cranckheyt ende swackheyt van *Jacob Spijckers*, inwoonder deser hoofbanck Herle ter instantie van *Willem Luycas* sargant van capiteyn Hogendorp, ten overstaan van Clood, Aelmans, ende Pelt secretaris.

Antoni Quaetvliet chirurgijn oudt ontrent drie a vier ende dertich jaeren geeedt ende gevraecht zijnde

Verclaert, dat den voors. Spijckers zeer cranck is ende den selven op gisterenmorgen heeft *adergelaten* ende dat van alsulcken *swaere cranckheyt is regeerde als tegenwoordich alhier in dese banck Herle waer van diversche personen opten vierden vijften ofte ten lanxsten ten sesten dach zij in dese werlt commen te overliden* ende dat den voors. Spijckers voirss. deselve cranckheyt geschapen is weder te sterven, als in zijne vorige gesontheit te geracken, ende in cas dat hij soude comen vervoert te worden geschapen is opten wech dood te blijven ten waere Godt almachtich hem sonderlinge bewaerde, et prelecta persistit et subsingnavit.
w.g. Anton Quaetvliet.

Jan Peuskens inwoonder alhier out ontrent inde vijftich jaeren geeedt ende gevraecht zijnde verclaert dat hij deponent op datum voors. den voors. Spijckers tot zijnen huise cranck leggende, als naebuyr heeft besoght, den welcken naer presumptie van shirurgijnen ende andere personen beswaert is mit alsulcke sieckte als den eersten deponent heeft verclaert ende vorders persisteert bij desselffs depositie naerder gedaen. Prelecta persistit et subsingnavit.

w.g. Jan Peuskens.

Willem Blom inwoonder alhier oudt ontrent de dertich jaeren, geeedt ende gevraecht verclaert naer lecture gehadt hebbende vande depositie van Jan Peuskens bij de selve te persisteren et prelecta persistit et subsingnavit.

w.g. Welem Blum.

L.v.O. 1917 — Civile Rolle (nieuw 6083)
1651—1660

p.31 Op heden den vijffden 8bris 1652 voor ons Bartholomees Boijmans ende Adam Aelmans respective Lt schouteth ende schepenen der hoeftbancke Herle comparerende Pater Wilhelmus à Sancto Bernardo ordinis carmelitarum bennen Aecken versoectt arrest aengeslaeghen te worden over alsulcke vruchten als *Leonaerdt Speerts in 't huys geleghen op die Straet, genant het Gasthuys* geschuerd heeft, om daeraen te verhaelen sijne pretentie met permissie denselven behoerlijck cond gedaen te worden.

Fiat arrestus et inth....

Intimatio facta per Johannem Pauwels Via 8bris 1652 uti retulit.

p.61 *Extraordinario Vergaderinghe* gehouden den XVIIIen Marty 1652, overmits

Willem Rutgers *schrijver in 't Gasthuys tot Aecken* interveniert voor Jan Vreusch presenteert noch als voor betalinghe des keurs in questie te weeten voor een vierdedeel.

p.71 *Extraordinarie vergaderinghe* gehouden overmits v.d. Schuer, Boijmans, Aelmans, ende Cornips respective schouteth ende schepenen desen XVIII Majij 1652.

Dries Roen exhibeerende attestatie van *Jan Fransen ende Anthon Kaflijgh bejde chirurgijns* presenteert in voldoeninghe van U:E: lestgegeven decreet alle sijne goederen gelegen in dese hoeftbancke te stellen tot cautie dese non absentando, dijen volgende versoectt relaxatie

Over t'ghene voors. heeft hij Roen stipulatie gedaen in handen vanden heere Schouteth ende dijen volgende is de versochte relaxatie bij schepenen geacordeert

p.216 Op huijden den XIIen Marty 1653 hebben Johan vander Schuij, Boijmans ende Pelt., respective schour ende schepenen deser hoeffbanck Herle hen ter requisitie van Lemmen Schull halfwin terworch getransporteert ten zijnen huise neffens *mr. Tonis (Quaetvliegh) chirurgijn* ende aldaer gevisiteert ende bij den selven *mr. Tonis* verbonden is seeckere grote quetsuere in 't hoofde van voors. Lemmen deur eenen soe hij verclaert Theun Muijters hem mit enen gaffell op zijn hoofd geslaghen te zijn welcke geweer hij mede de wacht ordinaris was houdende ende bevonden dat deselve quetsuere boven op zijn hoofd was ontrent een cleyn vinger langh ende soe wijr ende diep dat men daerin well enen vinger conde leggen tot op de harnepan toe. Actum ut supra.

p.458 Op huijden den 16en Martij 1655 hebben den Schout vander Schuij ende Matys Clood en Gerardt Pelt schepenen deser hoeftbancke Herle henluiden getransporteert in 't huise genaempt de Kruck op gen Vemerckt ende aldaer ter presentie van *mr. Tonis Quaetvlich - chirurgijn* - gevisiteert den persoon van Jan Cordewener alias Clinckhamer den welcken in zijn hoofd zeer gequetst was, die verclaerde dat *hendrick vanden Hooff* wonende alhier op gen Heuvell ontrent veertien dagen geleden op gen Scheyt ten huise van Lens vanden Essen herbergier hem mit eene canne twee gaten int hoof heeft geslagen ende hem voorts mit eene bancke op zijn hoof geslagen dat het gehele hoof merckelijck was geïnfecteert gequetst ende verbuijlt, hebbende tselve neffens den voors. chirurgijn gevisiteert ende bevonden de selve twe gaten int hoof geslaghen te zijn, ende dat *tselve hoof op verscheyden plaetzen den voors. mr. tselve hoof heeft moeten opnijden* vermits selve hoof deurgaens was gequetst ende verbuyt. etc.

p.783 *Genachinghe* gehouden den 25en November 1658.

In deliberatie geleyt sijnde is goetgevonden ende verstaen dat *Jan Hoeckels als Gasthuysmeester* sijne rekeninghe gedurende desselffs administratie wegen tselve ampt voor dese justitie sal comen affleggen binnen den tijt van ses weecken eerstcomende, lastende de gerichtsbode 't selve aen hem in persoon te condigen ende sijn relacs daer van doen.

Op ten 18 Xber 1658 is dese deur den gerichtsbode uytgereyckt aen Hendrick Hoeckels een copije autentijck van desen.

L.v.O. 1918 — Civile Rolle (nieuw 6084)
1663—1664

p.120 Den schepenen Cremers ende Clippinck verclaeren dat *mr. Anthon Quaetvliegh* op den 12 Januarij lestleden tot Valckenborch in handen vande heere drossart den *eedt heeft gedaen over den 12en ende 13en artle van het criminel reglement* (1664).

p.170 *Genachinge* op den 17 Meert 1664.

Matthijs Creuwen ende Peter Muijters tot kennisse gekomen sijnde van dat den heere Pater Prior ende gemene conventie van de Carmelieten binnen Aecken van intensie sijn *huys ende hoff met de goederen daer van dependerende* gelegen op

de Ackerstraet genaempt het Gasthuys toebehoorende de erfgenamen van Jan Virenschat te subhosteren ende dat tot dijen eijnde de kerse voor de derde reijse op huiden sal aengestecken worden soo verclaeren deselve Creuwen ende Muyter hun het voors. huijs, hoff ende goederen voor desen bij vonnisse van U:Ed: gere-diridiceert geweest te sien om daer aen te verhaelen de somme van 51 jochems daelders met den verloopen interest van dijen relaes tot den selven vonnisse ende gemerckt den voors. Creuwen ende Muijter uijt deselve goederen tot nochtou den verloopen interest niet en hebben geprofiteert ofte getrocken wel weniger het capitaal soo versoecken de selve den voors. heere pater ende conventuale geprefereert te worden om die voors. 51 jochems daeldaers met den resterende interest ende de costen daeromme gedaen uijt de somme comende uijt de sub-hostatie ofte vercoopinge te resulteren eerst ende voor all te mogen trecken ende profiteren sustinerende het selve alsoo te behooren.

- p.182 Op huiden den 24 Martij 1664 heeft *meester Anthoon Quaetvligh* op den 13e article van het crimineel reglement in onse hande den *behoerlijcke eedt gedaen als geswooren chirurgin deser hoofdbanck*.
- p.183 Op huiden den 24 Martij 1664 heeft *Maria Duplesie als vroetmoeder* woonende aen die *Heerle Heijde* in onse handen den behoerlijcken eedt gedaen op den 88 artle van het echt reglement.
- p.183 Op huiden den 28 Meert 1664 heeft *Elisabeth Schepers als vroetmoeder* woonende *binnen Herle* in onse handen den behoerlijcken eedt gedaen op den 88 artle van het echt reglement.
- p.183 Op huiden den 29 Meert 1664 heeft *Susanna Bernix als vroetmoeder* woonende tot *Nieuwenhagen* in onse handen den behoerlijcken eedt gedaen op den 88 artle van het echt reglement.
- p.183 Op huiden den 31 Meert 1664 heeft *Aleth Kleintiens* woonende op den *Ubachsberch als vroetmoeder* in onse handen den behoerlijcken eedt gedaen op den 88 artle van het echt reglement.

**L.v.O. 1963 — Civile Gedingen (nieuw 6129)
1667—1668**

Proces tegen *mr. Anthon Quaetvligh, geswooren chirurgijn deser hoofdbancke Herle*

a) contra Jan Frederix — delingskwestie (1667)

b) Aensprake ende conclusie voor *Meester Anthoen Quaetvligh geswooren chirurgijn deser hoofdbancke Herle* aenclaeger tegens Lens Jongen gedaegde: Den voors. aenleggere om te funderen sijne conclusie op 't eynde deses te nemen, seght onder gewoonelijcke protestation presenterende 't ghene des volgt.

Inden iersten datten voors. gedaegde nu omtrent derthien maenden geleden in der nacht aende Herlenheijde omtrent ten huijse genaempt den Cronenberg bij den persoon van *Jan Reijnaerts seer schaedelijck ende periculeuselijck is geledeert ende gequetst geweest op sijn hoeft met het slaen van een hout, tot cure vande welke cesie ofte quetsure den voors. aenle is versocht ofte gehaelt geweest bij ofte van wege den geden.*

Dewelcke quetsure bij den voors. aenleggere wel nerstelijck ondersocht sijnde is deselve seer periculeuselijck ende schaedelijck bevonden geweest alsoo dat hij hem die cure vande selve niet alleen heeft willen ofte derven ondernemen sonder assistentie van eenen mede chirurgijn.

Hebbende tot dien eijnde *gerequireert* ende vercregen gehadt den persoon van *Meester Peter van Nirvis* ende dienvolgens *eene merckelijcke scisie in 't hoeft des geledeerdens gedaen*, sijnde daerbeneffens deselve chirurgijns genootsaecht geweest desselffs hoeft te *trippaneren ende daeruyt te nemen diversche beenen* alles ten overstaen van dese justitie.

Ende dewijle den voors. gede voor den loon der chirurgyns niet en heeft willen goetspreecken ofte denselven verdingen, veel weniger der voors. Reynaertz, soo is denselven verdinght geweest ten overstaen vande heeren Johan vander Schuij, Corn. vander Schuij ende Johan Pelt respectie schouteth ende schepenen deser hoeftbancke voor die somme van sesse souverainen aengemerckt hebbende (sonder twijffel) die groote swaerigheyt der voors. quetsure ende dat die voors. chirurgijns over die voors. cure derselver quetsure hebben gevaceert gehadt omtrent drie maenden

Etc. (na verschillende pogingen gedaen te hebben het geld los te krijgen hetgeen niet gelukt is, wordt de zaak voor het gerecht gebracht). (1665)

Als bijlage: afschrift van de *verkharing van het onderzoek door de chirurgijn*.

c) Proces tegen Geurt Vierschat van Nieuwenhagen wegens niet voldoen van dokterskosten. (1657)

d) Proces tegen Milchior Meutiens.

Milchior Meutiens is te Cunrade door een aantal personen mishandeld geworden en aan het hoofd gewond. Met assistentie van de chirurgijn meester Jan Faensen heeft chirurgijn Quaetvligh een „scisie” verricht, het hoofd getrippaneerd en er verschillende beentjes uitgehaald. Daar de schuldigen niet bekend zijn geworden eisen de chirurgijns de kosten op van Meutiens, die 50 pattacons bedragen. Meutiens weigert; gevolg: proces voor het gerecht. (1665)

e) Proces tegen Sr. Johan Wilhelm Kevers, secretaris der heerlicheijt Simpelveld.

- 1) De oudste dochter van Kevers is door de chirurgijn Quaetvligh omstreeks 10 jaar geleden aan een voet „gecureerd” geworden t.g.v. een verbranding. Kosten „met gaen ende staen” 12 gulden Maastrichter cours;
- 2) Kevers zelf is behandeld geworden door de chirurgijn toen hij nog op het adellijk huys Eijs woonde t.g.v. een opgelopen verbranding; kosten 16 gulden;
- 3) de chirurgijn heeft voorts enige curen gedaen bij de vader van Kevers en diens broer Michiel; kosten: eene goude souverain;
- 4) item van eene *aposthema* (soe sijns gearr. huijsvrouwe onder eenen arm heeft gehadt) gecureert; kosten 8 gulden.
- 5) Voorts heeft Quaetvligh te Aken betaald aan de chirurgijn *Hermannus Freil* 8 rijksdaelders uit zijn eigen zak voor een assistentie, die Kevers schuldig was.

Totale kosten van al deze posten: 92 gulden Maastr. cours.

De pogingen tot minnelijcke schikking zijn mislukt. Gevolg: rechtszaak.

**L.v.O. 1967 — Civile Gedingen (nieuw 6133)
1674—1676**

Johann Ghijzen medicinae doctor suppl. tegens jonckers Hendrick van Hartslevers en joncker Hans Hendrick van Strijthaegen oft wel de pachters van den hoff Overst-Vourendaal — kwestie over pacht. (1675)

L.v.O. 1886 — Criminele Rolle (nieuw 6052)
1715—1726

p.326 *Genachtinge gehouden den 3 Meij 1723 coram Dno praetore ende schepenen*
/327 *Croon, Hokels en Pelt.*

Den Heere Hoogdrossard versoekt dat alle geswooren wijsvrouwen deeser bancke alsmeede de chirurgijns moogen worden gedaegt om ten gelegeene daege bij UEd. te limiteeren te compareren tot *renouvelleeringe van haeren eedt* conform der reglementen ende placcaeten.

Decreet:

Fiat den 18en deeses.

Op heeden den 18 Meij 1723 heeft den chirurgijn *Joannes Fransen* ende *voetvrouwen Neulken Vreuls en Neesken Rhodolph* den behoorlijcken eedt gedaen en vernieuwt respe aen handen van den schepen Hokels ter presentie van den scheepen Pelt.

Quod attestor in fidem.

w.g. W. C. Hokels.

L.v.O. 1888 — Criminele Rolle (nieuw 6054)
1736—1750

p.427 *Extraordinaer gehouden binnen Heerle den 20 Januarij 1748. Coram Dno Praetore en den scheepen Lamberts beneffens den Leenman J. W. Merckelbagh* als daertoe geassumeert sijnde.

Den Procureur van het Officie in ervaringe gekoomen sijnde dat seekeren vrende joede Hirts Aaron door militairen seer deerlijck is worden gehouwen ende mishandelt, insonderheijt in desselfs hoofd waeruijt gisteren twee evolutien gekoomen sijn ende den chirurgijn *Matthijs Rhoebroeck* noodigh geoordeelt heeft eene incisie te doen om te ondersoeken wat verders mochte te doen staen, soo versoekt deputatie op heeren scheepenen ex gremio om gerechtelijcke visitatie bij den voors. Hirts Aaron in instanti te doen met bijsij van den geswooren chirurgijn waer van quo facto acte van rapport versoekende alsmeede afvraeginge onder eede wie hem deselve wondens mochten geinfligeert hebben, en hoedaenigh hij deselve bekoomen heeft in geschrifte te derigeeren omme etc.

Decreet

Word de versoghte gerichtelijcke visitatie met derselver afvraeginge soo als in deesen versoght geaccordeert omme de selve in instantie ten overstaen van der scheepen Lamberts ende J. W. Merckelbagh als geassumeerden leenman beneffens de geswooren chirurgijn *mr. J. W. Hofman en Matthijs Rhoebroeck* te effectueren quo facte habeat gemelten procureur de versoghte copie omme etc.

p.428 *Extraordinaer 6 Februari 1748.*

Hirts Aaron is op 4 febr. 1748 overleden. Visitatie van het lichaam gelast aan de schepenen in bijwezen van de chirurgijns *Hoffman en Robroek.*

p.429 *Extraordinaer 11 Januari 1749.*

Het zontje van Jacob Ritzen heeft zich verbrand waardoor het is overleden. Verzoek het lichaam te visiteren door de schepenen in bijwezen van de chirurgijn.

p.430 *Extraordinaer 21 Julij 1749.*

Frans Dautzenberg is in den Rukker bij Valkenhuijsen ten huize van de smid Johan Lindelauf doodgeschoten. Verzoek visitatie door het gerecht in bijwezen van de chirurgijn.

L.v.O. 1889 — Criminele Rolle (nieuw 6055)
1756—1766

p.4 *Extraordinaer den 13 April 1757. Coram scabs Pelt, Poppelman en van Cotshuysen.*

Den Heere Lt Drossard deeses Lants, noe: officij informant, vernomen hebbende dat Servaes Juneman, inwoonder deeser Bancke op den 11 laestleeden s'avonds eene swaere wonde off slag aen 't hoofd becoomen heeft, soodaenigh dat volgens rapport van den chirurgijn *Matt. Roebroeks de tripane noodigh is*, soo versoekt deputatie op twee heeren scheepenen, om daer bij te assisteeren, met assumptie van den chirurgijn *Knauff* en seffens ob periculum in mora van den verwonde, soo veel doenlijk de noodige preparatoire informatie te neemen over den dader en omstandigheeden van dien (met copie).

Fiat deputatio op presente Heeren schepenen ter fine in deesen versocht, quo facto word de versogte copie geaccordeert.

p.7 *Extraord. 17e Meij 1757 coram Scabs ende Secris Poppelman en bij assumptie van dhr griffier T. Dautsenbergh.*

De Heere Lt Drossard deeses lands noe: off: vernomen hebbende dat den staet van den verwonden Vaes Juneman nog seer critique is, en vermits den gestwooren chirurgijn *Matthijs Roibroek met den Heere Philippi medici: doctoor tot Sittert* beijde bij consultatie goed- en noodig vinden nog considerable incisiens te doen, soo versoekt men deputatie op twee heeren scheepenen om daerbij sine mora te assisteeren, en vermits casuelijk eenige heeren scheepenen absent zijn, en dat geen lange uitstel kan gegeven worden, verzoekt men dat een leenman of d'heere griffier uit de Ceulse Mancaemer alhier mag daertoe gerequireert worden.

Fiat deputatio op presente Heeren scheepenen, als in deesen versoght en mits niemant dan den Secris: ende schepen Poppelman present alhier binnen den dorpe is, soo word beneffens denselven daer toe gerequireert dhr: T. Dautsenbergh griffier der Ceur Ceulse Mankaemer alhier alsmeede den chirurgijn *Knauff* als hebbende op versook van dhr. Drossard ook bij de gedaene trepane geassisteert gehat.

p.73 *Genachtinge 26e januarij 1760 coram de scheepenen Pelt en v. Cotshuysen.*

De Heere Lt Drossard in eraer gekoomen zijnde dat in de bembden agter Rinnemijg een dood kint legt, soo versoekt dat presente heeren scheepenen met assumptie van den geswooren chirurgijn gelieven quantocijns het selve visiteren en acte daerof te maaken met copie.

Decreet:

Fiat visitatie in instanti met assumptie van den geswooren chirurgijn Knoop quo facto habeat den Heer Drossard copie van rapport.

p.157 *Genachtinge gehouden den 6 december 1762 coram de schepenen v. Craen, Lamberts, Pelt, v. Cotshuysen en Wintgens.*

Wintgens voor d'Heer Lt Drossard noe: off: informant tegens N: *Diemler chirurgijn alhier*, exhibeert articulen interrogatoir met versook denselven daerover in persoon te verhooren, desselfs eventueele responsiven in geschrifte te redigeren quo facto daervan copie versoekende omme etc. met naeder versook dat dag mag worden gelimiteerd met dagement etc.

Decreet:

Fiat dagement op den chirurgijn N. Dimler voor op datum van den 20 deses des morgens om tien uijren ten eynde om over articulen interrogatoir als dan over te geeven in persoon te worden verhoort door den heere informant quo facto worden de versogte copie aen den heere informant geaccordeert.

p.161 *Ord. genachtinghe gehouden den 31 januarij 1763 coram de schepenen Pelt, 1162 v. Cotzhuysen en Wintgens.*

Wintgens voor d'Heer Lt Drossard deeses lands noe: off: hebbende op den 6 Xbris 1762 laeten dagvaerden den chirurgijn N. Dimler om over articulen interrogatoir judicialiter verhoort te worden hetwelck hem ook behoorlijk is geinsinueert referende nuntio, des niet tegenstaende heeft kunnen gelusten als inobedient het selve agter den rugge te werpen soo versoekt als nu, dat denselven door sijne non comparitie magh gedoemt worden in de costen, ende voorts onder soodaenige poenaliteitj als d'edele agtb: Heeren ex nobile officio daertoe sullen gelieven te stellen etc. mer verder versoek dat den inobedient de novo maj herdagt worden om over deselve ende reets op den 6 Xbris voorn.: geexhibeerde articulen interrogatoir te verhooren met limitatie van dag tot dien, sijn depositum in geschrifte te redigeeren et quo facto copie omme etc. protestando ubisque d'expensis.

Decreet:

Schepenen lasten andermael aen den chirurgijn Dimler om in persoon alhier in judicio te compareren op Saterdag acht dagen weesende den 12 febr. des morgens om tien uijren ten eijnde om judicialiter verhoort te worden over articulen interrogatoir op heeden geexhibeert op poen van naeder dispositie et

p.163 *Extraord. 5 Febr. 1763 coram de schepenen Pelt, v. Cotzhuysen en Wintgens.*

Er is een „dooe lichaam” gevonden. Schepenen krijgen de opdracht „met assumptie van den geswooren chirurgijn Roebroek” het lijk te visiteren en hun bevindingen te rapporteren.

p.165 *Den chirurgijn Francois Joseph Dimmler sig door den Heer Lt drossard seggende noe: off: ter crimineele rolle gedaagt herdaegt gejaagt ende geflagelleert vindende om in persoon t'antwoorden op seekeren articulen door sijn eed: ter voors. rolle van den 31 Janrij geexhibeert, doet citra quodcunque praedictum et excerptio nibus quibuscunque salvis seggen dat het niet in vilipendrie des ordres van deesen geregte is dat hij sig niet illico in judicio getesteert heeft want in tegendeel van dien betuijgt hij daar voor soo groote veneratie en respect te hebben als een der ingeseetenen deeser bancke kan hebben maar om dat hij in die vaste verbeeldinge was dat den Heer Lt. drossard van die exdiametre tegens practijcq aanlopende maniere van procedereen soude afgesien hebben dog bevindende dat men daar omtrent hardtneckig apparenter op instigatie van kwaadwillende luijden tegens hem blijft voortvaaren, soo vindt sig genoordrongen hoewel ongerne terwijl hij alle schuldige eerbiedt voordien heere Lt drossard is dragende, ter defensie van sijne eer U:Ed: Erentf: voor te dragen dat het hem geheel vreemd voorkomt yemands te doen bedagen en wel ter crimineele rolle om in persoon op articulen t'aantwoorden eveneens al off de spaansche inquisitie hier in swang was, wes dog niet, want indien den presenten Heer informant de mooijte genoomen hadde om de reglementen deeser landen daar over te consulteeren soude hij bevonden hebben dat hem die t'contrarie van sijn gehandelde dicteeren en wel signanter den 3 arte van reglement ende ordonnantie voer d'officieren regteren ende secretarissen raekende de crimineele saeken en proceduren ipsistenus terminis seggende ende op dat den onnoselen niet en werde getravailleert onregteverdelijck so verbieden wij aen alle de voors. officieren te procedereen tot apprehensie van de persoonen hebbende in onse landen van Overmaese fexum domicilium ende staende ter goeder naame ende fame nog deselve NB te*

gedagen om te compareeren in persoon ende mitsgaders den 48 arte van 't reglement stijl en maniere van procedereen in deese landen geëmaneert his verbis, ende aengaande de crimineele saeken die d'officiers so ten platten lande als binnen onse voors. steeden van Valckenborg en Dalhem van officie weegen ofte ter directie van eenigen accusateur particulier souden mogen vervolgen tzij dat deselve sijn capitael ende eenige arbitraire correctie verlijtekende oft ander sullen deselve ook geïnstrueert werden bij aanspraak antwoord replycq ende duplyck gelijk dat hier vooren ten respecte van de civiele saeken is gestatueert ende weshalven versocht dat aan den pretenten Heer informant indien hij eenige actie vermeent te hebben mag worden gelast om in conformiteitj van voors. 48 arte te procederen doemende niet te min denselven Heer informant in de costen door hem soo mal apropos en in verto junt ordine ten deesen gecauseert waar van mits deesen wel expresselijck eijsch gemaekt wordt met permissie van libelleeringe protesteerende niet te min van affront en injure met reserve pr ut de jure.

(was get.) Francois Joseph Dimler.

Decreet:

Schepenen communicereen het voors. geproponeerde aan d'heer Lt drossard ten eynde etc.

Relateere de bovenstaande extracten en decreeten vroegtijdig te hebben geinsinueert. Actum den 14 meert 1763.

p.169 *Ord. gemachtinge gehouden den 14 meert 1763 coram de schepenen v. Craen, Pelt et v. Cotzhuysen.*

Visitatie van een dood lichaam door 2 schepenen met assumptie van de chirurgijn Roebroek.

p.170 *Ord. genachtinge 28 meert 1763.*

Visitatie rapport van de chirurgijn Matt. Roebroek wordt behandeld betr. het verongelukken van een 5-jarig kind van Johannes Fransen en Maria Jenne Kool.

p.182 *Extraord. Juni 1763.*

Visitatie-opdracht aan schepenen + chirurgijn Roebroek om het ontzield lichaam van Johannes Starmans, knecht op de hoeve Ter Veurt, die in een steengroeve door vallend gesteente getroffen is, aan een onderzoek te onderwerpen en de doodsoorzaak vast te stellen.

**L.v.O. 1890 — Criminele Rolle (nieuw 6056)
1767—1778**

p. 78 *Extraord. eodem s'avonds om neegen uijren coram Pelt, v. Cotzhuysen en Wintgens. (6 Julij 1768)*

Den Heere Lt Hoogdrossard deeses Lands noe: off: informant. over de mishandeling en verwondinge van den pagter van Cortenbach gen: Willem Mullers, alsoo den geswooren chirurgijn rapporteert ten hoogsten noodig te weesen, dat aan den voors. pagter een trepaen ten spoedigsten geapliceert word, om dien so versoekt, dat twee Heeren schepenen voor morgen geheel vroeg mogen worden gedeputeert, omme het trepaen door den geswooren chirurgijn Roebroek met assumptie van den chirurgijn Comaine ten hunnen overstaan te sien) oft laten geschieden etc.

p. 84 *Extraord. 13 8bris 1768.*

Opdracht aan 2 schepenen + *geswooren chirurgijn M. Roebroeck* om de verwondingen die Jacobus vander Heijden te Nieuwenhagen opgelopen heeft te visiteren.

p.105 *Extraord. 28 juli 1769.*

Opdracht aan 2 schepenen + *de geswooren chirurgijn Matthijs Roebroeck* om de doodsoorzaak van Hubert Tilmans vast te gaan stellen.

p.108 *Extr. ord. 29 aug. 1769.*

Verzoek *chirurgijn Roebroeck* om een trepane te mogen toepassen bij Wilhelm Meertens, zoon van de halfwin op de Rousch, die mishandeld is alsmede om de aanwezigheid van 2 schepenen hierbij.

p.121 *Extraord. 18 febr. 1770.*

Opdracht aan 2 schepenen + *gesw. chirurgijn Roebroeck* om het lichaam van Johannes Widdershoven, die t.g.v. de bekomen verwondingen wegens mishandeling is overleden, te visiteren. Uit het decreet blijkt, dat de visitatie plaats vindt door 2 schepenen en de *chirurgijns Roebroeck en Corriaan*.

p.122 *Extrord. 26 febr. 1770.*

Decreet van de banksvergadering om het gevonden lijk in de Mooreweide te Voerendaal door 2 schepenen en de *chirurgijn Roebroeck* te laten visiteren.

p.140 *Genachtinge 19 7ber 1770.*

Johannes Snackers, halfwin op de hof Beersdal is mishandeld geworden. Visitatie-opdracht aan 2 schepenen + *de chirurgijn*.

p.141 *Extraord. 9 8ber 1770.*

De „koewachter” (hoeder) van Johannes Voratsen „in de Franck” is met het afwerpen van stroo van de „stall ofte overdenne” gevallen. Visitatie-opdracht aan de schepenen + de *chirurgijn Roebroeck*.

p.203 *Extraord. 21 meert 1772.*

Visitatie-opdracht aan schepenen en *de geswooren chirurgijn* van de kwetsuren die Joannis Louppen opgelopen heeft.

p.205 *Genachtinge 24 Junij 1772.*

/206

Dagvaardiging van o.a. *chirurgijn Roebroeck* om te getuigen in een procedure tussen Reynier Quaetvlieg en de advocaat Lamberts.

p.210 *Extraord. 21. aug. 1772.*

In het veld tussen Beersdal en Ter Worm op de weg lopende naar Ten Esschen is een dood lichaam gevonden. Visitatieverzoek aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn M. Roebroeck*.

Volgens de aantekening in het Rolleregister werd de visitatie ook verricht door „den advocaat Fiscaal van Brabant ende de Landen van Overmase”, Johan Frederick van Steelant, op 8 september 1772.

p.250 *Extraord. 3 april 1773.*

Het aanleggen van de tortuur geschiedt in het bijzijn van de „Lands Doctor”.

p.296 *Extraord. 19 Junij 1773.*

Opdracht aan 2 schepenen en *de chirurgijns Lusu en Roebroeck* om de verwondingen van Laurens Thewissen, hem door messteken aangebracht door Hans Hendrick Meijers, te visiteren en hierover rapport uit te brengen aan het gerecht.

p.320 *Extraord. 13 Julij 1773.*

Visitatierapport van *de chirurgijn Corrieaux* van de graad der verwondingen van een onbekend persoon.

p.384 *Genachtinge 15 Xbris 1773.*

Verzoek aan 2 schepenen + *de geswooren chirurgijn Roebroek* om het lichaam van het door brand omgekomen kind van Jan Hendrik Lintgens te Ubachsberg te visiteren en rapport hierover uit te brengen.

p.421 *Extraord. 1 febr. 1775.*

Opdracht tot visitatie van het dode lichaam van Jacobus Austen te Nieuwenhagen aan 2 schepenen en de *chirurgijn Roebroeck*. Austen is aan opgelopen verwondingen in een gevecht overleden.

p.430 *Extraord. 19 Junij 1775.*

/431

Visitatie-opdracht van de verwondingen van Hans Peter Schull te Colmont aan 2 schepenen en de *geswooren chirurgijns Robroik en Corion*. Schull blijkt inmiddels te zijn overleden.

p.431 *Ord. 21 Junij 1775.*

/432

Hernieuwd onderzoek door 2 schepenen en de *chirurgijns Roebroeck en Corriaux* van het dode lichaam van Hans Peter Schull te Colmont.

p.432 *Extraord. 23 Junij 1775.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *chirurgijn Roebroek* tot visitatie van het dode corpus van een jonge man, die met „een swaeren steek aen 't hart” in de beemden van Joannes Meens te Schandelen is gevonden.

p.488 *Extraord. 24 Jan. 1777.*

Opdracht aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn* tot visitatie van de verwondingen van Joannes Stassen hem aangebracht met een riek door Hans Dirk Schae, beiden knechten op de hof Beersdal met verzoek hierover rapport uit te brengen.

p.497 *Extraord. 28 Meij 1777.*

Rapport van *de chirurgijns* met de mededeling, dat Henricus Silverentand, knecht op Rivieren, vanwege een mishandeling nabij de molen van Voerendaal getrepa-neerd moet worden in het bijzijn van 2 schepenen.

p.500 *Extraord. 28 Julij 1777.*

Opdracht tot visitatie van het dode lichaam van Odilia Sporken, echtg. van Joannes Haen, die t.g.v. een val overleden is, aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn Roebroeck.*

p.517 *Extraord. 31 Xbris 1777.*

Visitatie-opdracht aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn* van het in de sneeuw gevonden dode lichaam te Winthagen met verzoek hierover rapport uit te brengen.

p.557 *Extraord. 7 7ber 1778.*

Rapport van *de geswooren chirurgijn* betr. de verwondingen van Peter Hanssen waarbij verzocht wordt 2 schepenen te deputeren om bij de noodzakelijke trepaan aanwezig te zijn.

p.561 *Ord. genagde den 30e 7ber 1778.*

Rapport van *de heer Doctor Jaspers en de geswooren chirurgijn Roebroeck* betr. de schotwonden, die Hermanus Lempers, rotmeester van de Weegscheid, nabij de Kerkhofsbrug opgelopen heeft, met verzoek deputatie van 2 schepenen om nadere informatie hierover in te winnen.

p.561 *Ord. genagde den 30e 7ber 1778.*

1562

Caspar Schaen wordt voor het gerecht gedaagd omdat hij de gerechtskosten en het *chirurgijnsloon*, hem ten laste gebracht n.a.v. de kwestie met Joes Stassen, omtrent 2 jaren geleden, niet heeft voldaan.

**L.v.O 1891 — Criminele Rolle (nieuw 6057)
1778—1795**

p. 25 *Ord. gen. 20 jan. 1779.*

Dagement voor Nicolaas Schils, die zijn aandeel in de gerechtskosten en het *chirurgijnsloon* m.b.t. de kwestie met de ruiter Moberts op St. Brigittadag, niet heeft voldaan.

p. 48 *Extraord. 13en october 1779.*

Opdracht aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn Roebroeck* om de wonden door Steeven en Hans Peter Eussen opgelopen op de Ubachsberg te visiteren en rapport hierover uit te brengen.

p. 49 *Extraord. 14en 8ber 1779.*

Het chirurgijnsrapport van Roebroek wijst uit dat de verwondingen van Hans Peter Eussen dusdanig ernstig zijn, dat er een operatie plaats moet vinden. Verzoek om dit te mogen verrichten in aanwezigheid van 2 schepenen en *de heer „medicinae doctor” Jaspers.*

p. 54 *Extraord. 19 nov. 1779.*

Opdracht aan 2 schepenen, *de geswooren chirurgijn en de „medicinae doctor” Jaspers* om het dode lichaam van een vermoorde man te Ten Esschen te visiteren en rapport hierover uit te brengen.

p. 80 *Extraord. 24 Julij 1780.*

Verzoek van het gerecht aan 2 schepenen en *de heer „medicinae licentiatus” Jaspers en de geswooren chirurgijn Roebroek* om het lichaam van Willem Schaaps, die zich verhangen heeft, te visiteren en hierover rapport uit te brengen.

p.146 *Extraord. 21 sept. 1781.* + p. 151 : *Ord. gen. 17 oct. 1781.*

De chirurgijn Roebroek wordt gedaagd i.v.m. het beantwoorden van een vragenlijst.

p.157 *Extraord. gen. 5 Meij 1782.*

Verlof aan *chirurgijn Roebroek* om Servaes Krekels, die bij een vechtpartij te Benzenrade „op mej nagt” gewond is, te mogen trepaneren in het bijzijn van 2 schepenen.

p.187 *Ord. gen. 2 april 1783.*

Hubert Meijs is *chirurgijnsloon* verschuldigd gebleven dat hij beloofd had te betalen.

p.192 *Extraord. 9 Junij 1783.*

Rapport van *de geswooren chirurgijn* aangaande de verwondingen van Claas Scheepers aan de Baak te Schandelen opgelopen. Visitatie-opdracht aan 2 schepenen met verzoek hierover nadere inlichtingen in te winnen.

p.195 *Extraord. 13 Junij 1783.*

Claas Scheepers is aan de opgelopen verwondingen overleden. Opdracht aan 2 schepenen om in bijzijn van *de „medicinae doctor” Pikkart en de geswooren chirurgijn Roebroek* het dode lichaam te visiteren.

p.206 *Extr. ord. 13 7ber 1783.*

Opdracht aan 2 schepenen en *de geswooren chirurgijn* om het dode lichaam van Peter Meens op Ubachsberg te gaan visiteren en hierover rapport uit te brengen.

p.236 *Extraord. 15 Meert 1784.*

Dagement op *de heer apotheker Schultz*, sr. Johan Hendrik Schultheijs voorlezer schoolmeester en organist alhier, item Bogmans schoolmeester van Nieuwenhaegen, verders op Joh: Heussen herbergier op Nieuwenhaegen en huysvrouwe Berbera Konings, de gebroeders Willem en Lennert Jongen om ten daege en uyre daartoe te comitteeren, behoort te worden over dusdaenige artikelen, als ten selven daege en uijre sullen worden overgegeeven.

p.256 *Extraord. 15 Meij 1784.*

Opdracht aan 2 schepenen om met assistentie van *de bankschirurgijn* het dode lichaam van Joseph Schluijpers, „ondersten peertsknegt op den Hoff Keevensberg” te visiteren, die door het omvallen van een kar met lege tonnen „om bier te halen” om het leven kwam.

p.264 *Extraord. 19 Julij 1784.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *Banks Chirurgijn* om het dode lichaam van een knecht van Hendrik Widdershoven, genaamd Lodewick Schaepe, die „op den Fieriskalkoven besijdens Kunraede liggende, door het afvallen van eenen hoopen drek en steenen is doodgebleeven”, te visiteren en hierover rapport uit te brengen.

p.315 *Extraord. 4 Meert 1785.*

Rapport van de *gesworen chirurgijn H. Roebroeck* betr. de verwondingen van Adolph Vrax hem toegebracht door Hendricus Buks van Nieuwenhagen. Vrax verblijft in de herberg van Jacobus Martens, genoemd in de Roode Poort alhier. *Loon voor chirurgijn: 2 croonen.*

p.318 *Extraord. 7 Meert 1785.*

De in de Roode Poort verblijvende Adolph Vrax is aan zijn opgelopen verwondingen bezweken. Opdracht van het schepengerecht aan 2 schepenen, *een onpartijdig medicinae Doctor en de chirurgijn* om het dode lichaam te visiteren, en rapport hierover uit te brengen.

p.337 *Extraord. 14 9ber 1785 (2 zittingen).*

Peter Cordewener is te Nieuwenhagen doodgechoten. *Visitatie-opdracht* aan 2 schepenen en de *chirurgijn Roebroek*.

p.352 *Extraord. 7 7ber 1786.*

Inspectie-opdracht aan 2 schepenen en de *chirurgijn* voor het dode corpus van Hendrik van der Meulen, die zich verhangen heeft.

p.381 *Extraord. 15 Meert 1787.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *chirurgijn* om het dode lichaam van de vrouw van Willem Ortman, door een omvallende ladder getroffen, te visiteren.

p.409 *Ord. 10 8bris 1787.*

Omtrent de koningsbeemd, achter de Köpkemolen, is een lijk van een man gevonden. *Visitatie-opdracht* aan 2 schepenen en de *chirurgijn*.

p.412 *Extraord. 18 november 1787.*

Opdracht van 2 schepenen en de *chirurgijn* om het door brandwonden omgekomen 17 à 18 maanden oude kind van Machiel Schoffelen te Kroonemig, te visiteren.

p.416 *Ord. gen. 15 December 1787.*

Dagement op *Srs H. Roebroeck mr chirurgijn*, Hubert Roebroek en de heer Frans Roebroek, zoon van Antoon Roebroek om voor het gerecht te komen getuigen. Opnieuw gedaagd: *Extraord. 8 jan. 1788, (p. 419).*

p.512 *Extraord. 1 aug. 1789.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *gesworen chirurgijn* om het dode lichaam van de vrouw van Cornelis Guliker, die te Benzenrade uit een kerseboom is gevallen, te visiteren.

p.513 *Extraord. 8 sept. 1789.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *gesworen chirurgijn* om het dode lichaam van een nog onbekende, dat in het Benzenraderbos gevonden is in een vossekul, te visiteren.

p.518 *Ord. genagtinge 9 December 1789.*

Den WelEdelen Gestrengen Heer en mr J. W. Heldevier, Lt Hoog Drossard dezes Lands nomine officii zig conformeerende naar UEd: Erentf. apostille op zijn laast gepresenteert requeste. zoo heeft de eer UEdelen Erentfeste de *gequalificeerde vroedvrouwen* dezer banke met name op te geven als de *huisvrouw van Jacob Ploum alhier aan de Schram, die van Theodoor Stevens op de Wegscheyd, Jenne aan de Heerlerbeide en dan de huisvrouw van Hendrik Muters uyt Winthagen*, verzoekende dat deze alle meugen worden gedaagt (dag en ure daer toe door UEd. Erentf. te limiteren) om quanto citius volgens inhoud van voors. requeste te meugen worden beëdigd.

Decreet:

Fiat dagement op de *huisvrouw van Jacob Ploum, die van Theodoor Stevens, item de weduwe Stevens, Jenne aan de Heerlerbeide en die van Hendrik Muters* voor op morgen over agt dagen donderdags zijnde den 17 dezer s'morgens om negen uren op de ordinaire geregtskamer ten einde hierinne versogt medebrengende een ieder der voors. personen haare qualificatie.

p.520 *Extraord. 17 december 1789.*

Zijn gecompareert en door de Heer Proc. d'officier in judicio gesisteert *Maria Anna Reul, huisvrouw van Joseph Ploum tans fungeerende als vroedvrouw in Heerle; item Jenne Miria Catharina Bosch huysvrouw van Theodorus Stevens mede fungeerende in dezen dorpe als vroedsvrouwe; Catharina Gorné wede van Dirk Stevens mede fungeerende als vroedsvrouw in Heerle; Jenne Bekkers weduwe van Frans Boumans als vroedsvrouw fungeerende aan de Heerlerbeide; Marie Berb Dirx huysvrouw van Hendr. Muters woonende tot Winthagen aldaar fungeerende als vroedvrouwe.*

Ten einde dezelve perzoonen ingevolge den 88 artikel van het egtreglement onder eede te nemen edog terwijl deze voornoemde perzoonen ingevolge last bij decreet op hun gegeven, met geene behoorlijke ja zelfs met geene qualificatiens voorzien waren;

Zoo is het dat schepenen dezer voorn. perzoonen voer alnog van de hand wijzen met requisitie op de Heer Lt Hoog Drossard om daer over nader te doen ende te handelen als hij zal vermoenen volgens wetten en plakaaten te behooren en zij deze gecommuniceert aan meergem. Heer officier tot deszelfs narigt.

Actum in judicio extraordinario dato quo supra coram omnibus scabs.

p.522 *Extraord. 24 jan. 1790.*

Opdracht aan schepenen en *bankschirurgijn Roebroek* om *visitatie* van het verbrande kind in de Geleenstraat. (naam onbekend)

p.523 *Extraord. 7 febr. 1790.*

Herman Meltzkens van Caumer is bij het omhakken van een boom door zijn zonen t.g.v. het trekken aan het spankoord onder de boom terechtgekomen en gedood. Opdracht tot visitatie door de schepenen en de *bankschirurgijn Roebroeck*.

p.535 *Extraord. 3 Junij 1790.*
/536

Opdracht tot visitatie van het verdronken lichaam van Gerard Douven, dat gevonden is in „het gewaeter genoemd het Vlot ontrent den Hoppenhoff”, aan de *bankschirurgijn*.

p.541 *Extraord. 25 Julij 1790.*

Opdracht aan 2 schepenen en de „*cherurgien dezer bancke*” om het lichaam van Jan Borst, die dood aangetroffen werd op „den denne” bij Leonard Borst in de Gastestraat, te visiteren en rapport hierover uit te brengen.

p.561 *Extraord. 20 Julij 1791.*

In de „Roode Poort” (ten huize van N.N. Martens) is de persoon van N.N. Putteners dood aangetroffen. Opdracht tot visitatie en rapport aan 2 schepenen en de „*medicinae docter van de Berg* en de „*gesworen cherurgijn dezer Banke*”.

p.562 *Extraord. 8 aug. 1791. + Ord. gen. 12 8bris 1791. (p. 565)*

De persoon van Clemens Roebroek is mishandeld geworden. Hij bevindt zich ter verpleging in het huis van zijn broer de heer *chirurgijn Roebroek*. Het schepengerecht gelast 2 schepen nader informatie te gaan inwinnen over dit voorval en rapport hierover uit te brengen.

p.587 *Extraord. 8 april 1792.*

Opdracht aan 2 schepenen en de *chirurgijn Roebroek* om de verwondingen van een van de zonen van N.N. Vijgen aan de Baak, die mishandeld is geworden, te visiteren en hierover een rapport samen te stellen.

p.649 *Extraord. 11 Junij 1794.*

Verzoek aan 2 schepenen en de „*chirurgijn deser Banke*” om het dode lichaam van „seeckeren Smeijsters van Vlieck in de heerlijkheid Geul”, dat aan het „Barriere aen de Haembeuke” gevonden is, te visiteren en daaromtrent te rapporteren.

p.668 *Extraord. 17 meij 1795.*

Te Nieuwenhagen is Johannis Ernst vermoord. Opdracht tot visitatie en rapportering aan 2 schepenen en „den *geswoornen Banks Cherurgijn*”.

N.B.

Er is nog geen controle doorgevoerd van de eventueel bij de rollen behorende processrukken. Hierin zullen ongetwijfeld nog nadere aanduidingen, gegevens en namen gevonden kunnen worden.

Ook uit de Civiele stukken zal wel het een en ander tevoorschijn komen; dit fonds is in het geheel niet geraadpleegd.

LIJST VAN CHIRURGIJNEN, APOTHEKERS, VROEDVROUWEN EN GAST-HUISMEESTERS van vóór de Franse tijd, voorkomend in het Gerechterlijk Archief van de Schepenbank Heerlen (in chronologische volgorde).

CHIRURGIJNEN:

Jan Franssen	: 1652, 1665.
mr Anthon Quaedvlieg	: 1652, 1653, 1655, 1656, 1664, 1665, 1667.
Hermannus Freil (Aken)	: 1665.
mr Peter van Nirvis	: 1667.
Johan Ghijzen (med. doctorus)	: 1675.
Joannes Fransen	: 1723.
Hubert Roebroek	: 1735—1747.
Matthijs Roebroek	: 1748—1763, 1768—1770, 1772, 1773, 1775, 1778—1783.
mr J. W. Hofman	: 1748.
Knauff (Knoop)	: 1757, 1760.
den Heere Philippi (Sittard)	: 1757.
F. J. Diemler	: 1762—1763.
Comaine	: 1768.
Corrieaux	: 1770, 1773, 1775.
Lusu	: 1773.
Jaspers	: 1778—1780.
Pikkart	: 1783.
H. Roebroek	: 1785, 1787, 1790—1792.
Van de Berg	: 1791.

APOTHEKERS:

A. Schultze : sinds 1784.

VROEDVROUWEN:

Maria Duplesie, Heerlerheide:	1664
Elisabeth Schepers, Heerlen:	1664
Susanne Bernix, Nieuwenhagen:	1664
Aleth Kleintiens, Ubachsberg:	1664
Neulken Vreuls:	1723
Neesken Rhodolph:	1723
Maria Anna Reul, huisvrouw van Joseph Ploum, Heerlen:	1789
Jenne Marie Cath. Bosch, huisvrouw van Theodorus Stevens, Heerlen:	1789
Catharina Gorné, weduwe van Dirk Stevens, Heerlen:	1789
Jenne Bekkers, weduwe van Frans Boumans, Heerlerheide:	1789
Maria Berb Dirckx, huisvrouw van Hendrik Muters, Winthagen:	1789

GASTHUISMOMBAERS (MEESTERS):

Theys vanden Nesschen:	1608, 1609.
Gheys vanden Nesschen:	1608, 1609.
Jan Hoeckels:	1658.

Voorts komt HET GASTHUIS als instituut voor in de jaren 1652 en 1664.

Vanaf 1819—1920 wordt hieraan een viertal lijsten toegevoegd van geneeskundigen, tandheelmeesters, apothekers en vroedvrouwen, die mij door de vriendelijke medewerking van drs J. J. F. R. Philips, directeur van het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, werden toegezonden. Deze lijsten zijn samengesteld door de heer F. J. J. Jacobs.

VROEDVROUWEN		HEERLEN		1819-1920
<i>Naam en voornaam:</i>	<i>Diploma afgegeven:</i>	<i>Praktijk uitgeoefend:</i>	<i>Praktijk in Duitsland.</i>	
Brull, A. J.				
wed. A. Savelberg	Hasselt, 10- 7-1838	1841-1862 + 1865-1875		
Bongaarts, M. H. C.			1913	
Coumans, M. H.				
huisvr. van P. Laurs	Rotterdam, 17- 7-1874	1875-1915	1911-1917	
Classen, M. A.	Rotterdam, 26- 6-1916	1920	1918-1920	
Diederer, J. G.				
huisvr. van J. Rijcken	Rotterdam, 25- 1-1904	1905-1920	1911-1920	
Heuts, A. C.				
huisvr. v. J. Schmetz	Amsterdam, 28- 6-1895	1915		
Hertog, M. C.	Maastricht, 3-11-1819	1819-1822		
Hendrikk, P.				
huisvr. v. G. Hennen	Maastricht, 12-11-1823	1845-1875		
Huiskens, A. S.	Maastricht, 2- 7-1806	1820		
Lamberts, M. C.	Maastricht, 25- 8-1808	1819 + 1821-1836		
Rosenboom, P.	Maastricht, 12-11-1823	1824-1826 + 1828-1844		
Ruijschotel, H. A. F.	Amsterdam, 30- 6-1917	1920	1918-1920	
Stenten, M. J.	10- 7-1872	1873-1875		
Stijfs, M. E.				
huisvr. van N. Werrij	Maastricht, 2- 5-1859	1864-1865		
Stolmeijer, J. G.				
genaamd Schmidt	Heerlen, 27- 6-1918	1920	1919-1920	
Tomassen, A. C.	Maastricht, 22- 8-1808	1820		
v.d. Velden, W. A.	Rotterdam, 25- 6-1912	1920	1920	

Bron: Lijst van geneeskundigen, tandmeesters, apothekers, droogisten en vroedvrouwen in de provincie Limburg. Memorial Administratief. Ned. Staatscourant. Provinciaal Blad van het Hertogdom Limburg.

Geen gegevens waren beschikbaar over de jaren: 1866—1868
en
1916—1918.

APOTHEKERS

HEERLEN

1819-1920

<i>Naam en voornaam:</i>	<i>Diploma afgegeven:</i>	<i>Praktijk uitgeoefend:</i>
Alberts, H. A. J. L.	Maastricht, 3-11-1819	1820-1839
Albertz, J. W.	Maastricht, 11-10-1843	1844-1847
Claessens, A. H.	Amsterdam, 23-12-1904	1909-1910 en 1920
De Hesselle, P. J.	Maastricht, 21- 4-1841	1843-1883
De Hesselle, M. J. C. K.	Amsterdam, 9- 7-1884	1885-1920
Eynmael, J. F.	Hasselt, 2- 6-1835	1836-1840
Hupperetz, J. F. J.	Amsterdam, 8- 7-1903	1904-1915
Knittel, F. A. H.	Maastricht, 2- 4-1819	1819-1873
Nievergeld, J. H. C.	Utrecht, 23-12-1896	1920 (St. Jozefgesticht)
Quaedvlieg, D. W.	Maastricht, 27-10-1857	1871
Peerboom, J. F. R.	Utrecht, 7- 7-1898	1904-1920
Pluymaekers, S. H. H.	Utrecht, 27- 1-1912	1913-1919
Sauvages, A.	Maastricht, 16-10-1821	1834
ten Harmsen van der Beek, H.		1899
Teusch, G.	Maastricht, 14-10-1847	1848-1857
Vrancken, H. J.	Hasselt, 7-11-1827	1840-1858
Vrancken, A. J. H.	Maastricht, 12- 4-1853	1859-1897

Bron: Lijst van geneeskundigen, tandmeesters, apothekers, droogisten en vroedvrouwen in de provincie Limburg. Memorial Administratief. Provinciaal Blad van het Hertogdom Limburg. Provinciale Almanak van Limburg.

Geen gegevens waren beschikbaar over de jaren: 1866—1868
en
1916—1918.

TANDMEESTERS

HEERLEN

1919-1920

<i>Naam en voornaam:</i>	<i>Diploma afgegeven:</i>	<i>Praktijk uitgeoefend:</i>	<i>Praktijk in Duitsland.</i>
Dröge, J. G.	Utrecht, 27-5-1910	1919-1920	1918-1920
Tongeren, G.	Utrecht 23-5-1919	1920	1920
van Hutten, A. E.		1919-1920	1918-1919

Bron: Lijst van geneeskundigen, tandmeesters, apothekers, droogisten en vroedvrouwen in de provincie Limburg. Provinciale Almanak van Limburg. Ned. Staatscourant.

Bron: Lijst van geneeskundigen, tandmeesters, apothekers, droogisten en vroedvrouwen in de provincie Limburg. Ned. Staatscourant. Memorial Administratief. Provinciale Almanak van Limburg. Provinciaal Blad van het Hertogdom Limburg. Jaarboekje voor Limburg.

Geen gegevens waren beschikbaar over de jaren: 1866—1868
en
1916—1918.

GENEESKUNDIGEN

HEERLEN

1819-1920

<i>Naam en voornaam:</i>	<i>Bezit diploma nls:</i>	<i>Diploma afgegeven:</i>	<i>Praktijk uitgeoefend:</i>	<i>Praktijk in Duitsland:</i>	<i>(Genees- hee- verloskundige)</i>
Beckers, F. X. J. M.	arts	Utrecht, 13-11-1903	1905-1920	1911-1920	
Bloemen, J. F. J. M.	arts	Utrecht, 9-5-1919	1920	1920	
Crobach, L. J. H. H.	arts		1819-1821		
Demarteau, J.	heelmeester	Doesburg, 10-6-1804	1822		
De Weyer, F. M. J.	off. v. gezondheid	Mastricht, 5-10-1803	1898-1920	1911-1920	
Dirken, A. J. H. M.	arts	Amsterdam, 27-3-1897	1915-1919	1915-1918	
Evvers, J. N. H. J.	arts	Amsterdam, 14-2-1914	1919-1920	1918-1920	
Fonson, P.	arts	Leiden, 31-3-1916	1822-1824		
Gobee, Ad.	off. v. gezondheid	Aken, 1803	1857-1862		
Hustinx, E. J. H.	arts	Baravia, 7-5-1839	1857-1862		
	med. doctor	Utrecht, 6-7-1900	1911-1920	1911-1920	
Hüntzen, A. H. J.	arts	Amsterdam, 2-12-1909	1919	1917-1919	
Hoelen, J. H. A.	arts	Amsterdam, 27-2-1915	1919-1920	1919	
Heslenfeld, C. E. H. M.	arts	Amsterdam, 16-4-1919	1919-1920	1919-1920	
Hoek, H. C. J.	arts	Luik, 7-8-1833	1920	1920	
Jaegers, J. J.	med. doctor	Luik, 14-11-1834	1834-1872		
	doctor in de verloskunde	Amsterdam, 20-10-1910	1836-1872	1914-1920	
Jansen, J. L. M.	arts	Amsterdam, 16-12-1905	1915-1920	1920	
Kuiper, T. K.	arts	Amsterdam, 18-12-1918	1920	1920	
Kellermann Slotemaker, J. P.	Platt. heelmeester	Amsterdam, 4-6-1833	1835-1871		
Molz, P. L.	arts	Hasselt, 4-6-1833	1913-1920	1913-1920	
Meuleman, C. F. Th. J.	Platt. heelmeester	Amsterdam, 22-3-1902	1913-1920	1913-1920	(Directeur v. vrouwenschh
Otenhoff, A. J. L.	med. doctor				
Piters, H. N.	arts	Utrecht, 7-5-1909	1920	1919-1920	
	Platt. heelmeester	Mastricht, 25-10-1859	1873-1893		
	vroedmeester	Mastricht, 25-10-1859	1873-1893		
	heelmeester	Mastricht, 29-7-1971	1819-1843		
Rohrbeck, G. J.	arts	Amsterdam, 16-5-1907	1919-1920	1917-1920	
Schiphorst, F. B. M. B.	arts	Amsterdam, 16-12-1919	1920	1920	
Scheepers, F. F. J.	arts	Utrecht, 16-6-1899	1915-1920	1915-1920	
van Dillen, Ch. P.	arts	Utrecht, 29-6-1894	1920	1920	
van Leent, J. A. M. J.	arts	Utrecht, 19-3-1889	1893-1897		
Vossenaar, A.	arts	Utrecht, 19-3-1889	1893-1897		
Wenkelsbach, K. F.	arts	Utrecht, 19-3-1889	1880-1884		
Wintgens, E.	med. doctor	Utrecht, 13-6-1878	1880-1884		
	chirurg		1880-1884		

HISTORISCHE CHRONIEK

AANWINSTEN
GEMEENTELIJKE OUDHEIDKUNDIGE DIENST HEERLEN.

A) *Museum:*

1. Vondsten:

Op 19 november 1971 werden in een sleuf voor een gasleiding op de noordwest-hoek Valkenburgerweg-Euterpelaan te Heerlen een *tweetal terra sigillata-fragmenten* aangetroffen, t.w.:

- a) een bodemfragment met stempel van de pottenbakker PAVLLVS uit La Graufesenque; datering 41-79; (inventarisnummer 1847);
- b) een wandfragment van een kom, type Dragendorff 37, waarop afbeeldingen van een rechtopstaand persoon met kruik en een erotisch tafereel; vervaardigd te Lezoux; datering 2e eeuw; (inventarisnummer 1848).

2. Schenkingen:

- a) *een wetsteen*, gevonden anno 1957 in een romeins brandgraf nabij schacht IV van de Staatsmijn Emma te Schinnen door de heer A. H. Moers, dr Poelslaan 4, Geleen;
- b) *een bronzen draagmedaille van de vrijwillige brandweer van Heerlen*, anno 1921 door mevr. Brandts, Den Haagstraat 48 te Heerlen.

B) *Bibliotheek:*

Door schenkingen boekte de historische bibliotheek als aanwinsten:

1. van de heer ir C. Raedts, Euterpelaan 12-18, Heerlen:
„60-Jaar N.K.V. afd. Heerlerheide”;
Heerlen 1971.
Hierin zijn artikel: „Het dorp Heerlerheide binnen de Heerlense gemeenschap”.

2. van mej. J. Janssen, Vijgenweg 43, Heerlen:
 - a) *S. Leurs: Alte Baukunst in Flandern*;
Jena 1942;
 - b) *Gids voor Katholiek Heerlen*;
Heerlen 1948;

3. van de heer J. Huntjens, Benzenraderweg 128a, Heerlen:
H. Graf von Monts: De Joden in Nederland;
brochure verspreid in 1942.

C) *Historisch topografische verzamelingen:*

1. Mevr. Brandts, Den Haagstraat 48, Heerlen schonk een foto van de *Vrijwillige Landstorm Heerlen* uit de eerste wereldoorlog (1914—1918);
2. de heer ir C. Raedts, Euterpelaan 12-18, Heerlen vulde deze collectie aan met een foto van *de twee eerste bussen*, die het *gemeentelijk autobussenbedrijf van Heerlen* (1923—1940) in gebruik heeft gehad;
3. de heer W. v.d. Warenburg, Burg. de Hesselleplein 13, Heerlen droeg een op 18 oktober 1971 eigenhandig vervaardigde en vergrootte foto van de *Weltermolen* over.

D) *Genealogische collecties:*

1. Bij de *verzameling bidprentjes* kunnen schenkingen vermeld worden van:
pater C. Damen, O.S.B., St. Paulusabdij, Oosterhout; mej. J. Janssen, Vijgenweg 43, Heerlen; de heer H. Loontjens, Huize Tobias, Heerlen; de heer H. Senden, Burg. Savelberglaan 181, Kerkrade; de heer Vondenhoff, Leliestraat 4, Nieuw-Einde / Heerlen; de heer W. Zimmermann, Aan de Noot 82, Vaals en van een onbekende gever.
2. De heer H. van Wersch, Nieuwe Gaasstraat 11, Simpelveld voegde aan deze collectie 329 *rouwbrieven* toe.

☆ ☆ ☆

LEZINGEN.

1. Op 7 oktober 1971 verzorgde de heer L. van Hommerich voor de Huishoud- en Industrieschool, Haghenstraat 13 te Kerkrade een gastles met diaprojectie over het onderwerp:
„Romeins Kerkrade”.

2. Tijdens de algemene ledenvergadering van de afdeling Heerlen van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie op 26 okt. 1971 hield de heer L. van Hommerich een lezing met lichtbeelden over:

„Heerlen in het licht der historie”.

3. Door de N.O.S. werden op 18 november 1971 bandopnamen vervaardigd voor een radiopraatje over de *romeinse thermen van Heerlen*, waaraan de heren P. Masthoff, wethouder van Onderwijs en Culturele Zaken van de gemeente Heerlen en L. van Hommerich hun medewerking verleenden. De uitzending volgde op 23 november.

4. Voor de leden van de Vereniging van Mijningenieuren besprak L. van Hommerich aan de hand van een aantal dia's in het Casino te Treebeek:

„Enige hoofdpunten uit het romeins verleden van Limburg”.

☆ ☆ ☆

PUBLIKATIES:

In aflevering 3-4/1971 van de Maasgouw verschenen in druk twee van de drie lezingen die tijdens de Congresdag „Landen van Overmaas” van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap op 5 juni 1971 in de Heerlense Stadsschouwburg gehouden werden, n.l.:

L. van Hommerich: Standengroeperingen van Limburg/Overmaas in zijn Statencolleges, 14-16e eeuw en

J. Haas: Uit de voorgeschiedenis van het Partage-Tractaat, 1661.

☆ ☆ ☆

VERGADERINGEN:

1. Op 20 november 1971 belegde het hoofdbestuur van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap in de Stadsschouwburg van Heerlen een algemene ledenvergadering, die door ± 50 personen werd bijgewoond.

Na een huishoudelijk gedeelte voerde de heer ir. C. Raedts te Heerlen het woord over:

„Enige aspecten en ontwikkelingen uit de geschiedenis van de Limburgse Mijnbouw”.

2. De Kring Heerlen van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap vergaderde op 8 december 1971 in de leesruimte van de gemeentelijke oudheidkundige dienst te Heerlen.

De agenda vermeldde o.m. het verkiezen van enkele nieuwe bestuursleden. Ingevolge art. 8, lid 6 van het Kringreglement trad de heer P. A. H. M. Peeters als voorzitter en bestuurslid af. Tot zijn opvolger werd met algemene stemmen gekozen de heer drs L. van Hommerich te Heerlen.

Daarnaast stelde de heer A. Corten te Heerlen zijn bestuursmandaat ter beschikking.

De vergadering koos in de ontstane vacatures:

mej. M. G. G. Bouwkamp te Heerlen en

de heer drs J. T. J. Jamar te Munstergeleen.

Daarna werd een binnen-excursie gehouden met een bezoek aan het gemeentelijk oudheidkundig museum, waarbij bijzonder aandacht werd geschonken aan de nieuwste aanwinsten, zoals o.a. de Luciuskruik. Hierbij gaven de heren L. van Hommerich en N. Eussen uitleg.

☆ ☆ ☆

KASTELENTOCHT.

Zondagnamiddag 17 oktober leidde de heer L. van Hommerich een kastelentocht voor het bestuur en de dames en heren leden van de jubilerende afdeling Nederland van de Société de la Haute Coiffure française; vertrekpunt kasteel Wittem; eindpunt kasteel Hoensbroek. De groep stond onder leiding van de heer W. Geurten, Akerstraat 54 Heerlen.

★

- 1 sept. Opheffing Volks- en Schoolbad aan de Kapelaan Berixstraat, Heerlen.
- 4 sept. Opening tentoonstelling „Kunst in Limburg”, ondergebracht in het Raadhuis van Heerlen, het Kritzraedthuis te Sittard, het Bonnefantenmuseum te Maastricht en in het Cultureel Centrum te Venlo met een toespraak via Regionale Omroep Zuid door de Commissaris der Koningin mr dr Ch. van Rooy.
- 4—5 sept. Viering volksfeest i.v.m. officiële ingebruikstelling vernieuwde Kerkplein en voetgangerstunnel onder Geerstraat; tevens onthulling op Kerkplein door Heerlens burgemeester van het door Vera Tummers-van Hasselt vervaardigde standbeeld „Der Koehp van Hehle”.
- 5 sept. Opheffing harmonie-orkest Oranje-Nassaumijnen; ten afscheid wordt een concert gegeven bij gelegenheid van o.m. de officiële ingebruikname van het gerenoveerde Kerkplein, Heerlen.
- 8 sept. DSM presenteert onder de kop „DSM Nieuws Extra” de eerste milieu-krant in een oplage van 48.000 exemplaren.
- 10—16 sept. Viering gouden bestaansfeest Koningin Julianaschool voor christelijk Mavo, Heerlen-Noord.
- 11 sept. Officiële opening trefcentrum Mandoel van „Gejem” (gezamenlijke jeugdverenigingen Molenberg) in het oude patronaatsgebouw Molenberg-Heerlen door wethouder P. H. F. Masthoff.
- 25 sept. Huldiging fluit- en tamboerkorps St. Barbara, Kakert-Schaesberg, wegens behalen landskampioenschap in de ere-afdeling van de Federatie van Katholieke Muziekbonden.
- 28 sept. Viering 50-jarig bestaansfeest katholieke politiebond St. Michael, afdeling Brunssum.
- 1 okt. Het dagblad De Nieuwe Limburger en het dagblad Maas- en Roerbode, sedert 20 augustus 1971 één krant, verschijnt in nieuw uiterlijk en onder nieuwe naam De Limburger.
- 1 okt. Officiële opening dienstencentrum voor bejaarden „De Troef” in Ubach over Worms door de heer H. G. Simons, hoofd van het bureau Limburg Ministerie van C.R.M..
- 1—2 okt. Jubileumfeest van de heer H. J. Huynen, die 25 jaar als hoofd aan de Don Boscoschool, Lauradorp-Ubach over Worms, en 40 jaar aan het onderwijs verbonden is.
- 2 okt. Receptie i.v.m. gouden professie zuster Béninga (H. Savelbergh) in de Hogeschool voor Theologie en Pastoraat, Heerlen.
- 8 okt. Viering gouden bestaansfeest van de Heerlense Kegel Bond.
- 6 okt. De heer H. H. Heuvelmans, Hoofd Afdeling Registratuur en Interne zaken ter Sekretarie, viert zijn 40-jarig jubileum in dienst van de gemeente Heerlen.
- 8 okt. Officiële ontvangst van deelnemers aan vergadering van de Vereniging van Directeuren en Ingenieurs van Gemeentewerken in het raadhuis van Heerlen.
- 9 okt. Opening nieuw wijkgebouw Groene Kruis aan de Vullingsweg, Heerlerbaan-Heerlen, en opening in ditzelfde gebouw van filiaal der R.K. Openbare Leeszaal en Bibliotheek Heerlen door loco-burgemeester ir. J. C. Schlösser.
- 9 okt. Installatie van dr A.C.J. Rottier tot beschermheer — als opvolger van ir P. A. A. Wirtz — van het Heerlens muziekkorps St. Joseph door de ere-president van dit korps mr dr Ch. van Rooy.
- 9 okt. Officiële opening nieuw wijkcentrum De Kleikoel in Nieuwenhagen door de heer P. J. Engels, minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.
- 11 okt. Het College van Gedeputeerde Staten van Limburg brengt eerste officiële werkbezoek aan het Afcant-hoofdkwartier in Brunssum.
- 11 okt. Officiële opening nieuwbouw „Savelbergh Elektro N.V.”, Sittarderweg, Heerlen, door Heerlens burgemeester; tevens viering 75-jarig bestaansfeest van dit bedrijf.
- 11—16 okt. De Heerlense Muziekschool organiseert muzikale feestweek bij gelegenheid van o.m. officiële ingebruikneming nieuwe huisvesting en het 60-jarig bestaan van de school.
- 13 okt. Officiële opening Heerlense Muziekschool aan het Wilhelminaplein, Heerlen, door burgemeester drs F. J. W. Gijzels; tevens afscheid van de heer Henri Heydendael en kennismaking met de nieuwe directeur de heer P. M. Theunissen.
- 15 okt. Indiensttreding van de heer W. Grift als Heerlens eerste reinigingscontroleur.
- 16 okt. Installatie van de heer W. G. A. M. Vreuls tot pastoor van de parochie St. Remigius te Sijpeld.
- 17 okt. Viering gouden jubileum Broederklooster en Broederschool (O.L. Vrouweschool), Molenberg-Heerlen.
- 22 okt. Opening nieuwbouw uitgebreide machinefabriek May-Fran Limburg N.V. op het industrieterrein Strijthagen, Schaesberg, door de Commissaris der Koningin.
- 22 okt. Opening tentoonstelling „Een portret van Helle”, werken van de kunstschilder Pierre van Soest, in Heerlens raadhuis.
- 22 okt. Officiële opening nieuwe B.L.O.-school „In et Wieër” in Hoensbroek door burgemeester A. Kessen.
- 22 okt. Fusie tussen de Stichting „Helpend Limburg” in Heerlen en de „Kardinaal Mindszenty Stichting” in Kerkrade; de nieuwe naam is Stichting sociaal-pedagogische zorg voor oostelijk Zuid-Limburg.
- 30 okt. Viering gouden bestaansfeest Mavo-school St. Pancratius, Laan van Hövell tot Westerflie, Heerlen.
- 30 okt. Officiële opening sportcomplex De Joffer in Voerendaal door de heer G. J. Heiligers, lid Gedeputeerde Staten van Limburg.
- 1 nov. Officiële benoeming van de heer J. W. H. Sieben, waarnemend burgemeester, tot burgemeester van Voerendaal.

- 1 nov. Raadsbesluit tot aankoop Carmelitessenklooster aan de Putgraaf, Heerlen, voor de prijs van f 700.000,—.
- 2 nov. Het Limburgs Dagblad verschijnt met een vierde editie onder de naam „Limburgs Dagblad voor Roermond en Omstreken” in Midden-Limburg.
- 4 nov. Officiële opening nieuw gebouw voor de Technische Dienst van Philips N.V. aan de Frankenlaan, Welten-Heerlen.
- 4 nov. Officiële opening nieuw hoofdkantoor Spaarbank Sint Pancratius, Geerstraat, Heerlen, door Heerlens burgemeester.
- 15 nov. Officiële opening nieuwe fabriek Hoerbiger Nederland N.V. op het industrieterrein De Beitel, Heerlen, door presidente Martina Hoerbiger.
- 15 nov. Oprichting Stichting Milieuraad Limburg, op initiatief van de Stichting Het Limburgs Landschap.
- 20 nov. Burgemeester J. W. Quint ontvangt uit handen van pastoor B. Haazevoet (St. Vincentiusparochie, Rumpen) de „Parelorde van carnavalesk Brunssum” voor zijn humoristische bijdragen in woord en geschrift.
- 20 nov. Officiële opening Gemeenschapshuis tevens Kerk van o.m. de Ned. Hervormde Gemeente op het plein Judeastraat-Nazarethstraat, Heerlerbaan-Heerlen, door Heerlens burgemeester.
- 27 nov. Officiële opening creativiteitscentrum „t Klooster” in Ubach over Worms door burgemeester J. van 't Hooft.
- 28 nov. Pastoor H. W. J. Creusen van de H. Moeder Anna parochie, Bekkerveld-Heerlen, overleden.
- 29 nov. Eerste repetitie van de „Koninklijke Harmonie Heerlen” na fusie tussen de Koninklijke Harmonie Sint Caecilia (oudste Heerlense muziekkorps) en de Harmonie Juliana uit Meezenbroek-Heerlen.
- 30 nov. Uitgave boekwerkje „Simpelveld in oude ansichten”, samengesteld door de heer H. van Wersch.

REDAKTIE.

INBINDEN VAN JAARGANGEN „LAND VAN HERLE” :

Lezers van ons tijdschrift, die hun jaargang(en) willen doen inbinden kunnen deze desgewenst doen toekomen aan onze drukker, afdeling Binderij, DRUKKERIJ MISSIEHUIS, te Sittard, Leyenbroekerweg 140.

Bindkosten voor gekleurd linnen band, met goudstempeling op rug, LAND VAN HERLE + jaarvermelding :

voor één jaargang f 9.— + retourporto

voor twee jaargang
in één band f 10.— + retourporto